

Bakalářská práce
Židovská náboženská obec Písek

Vedoucí práce: Mgr. Martin Klapetek, Ph.D.

Autor práce: Josef Motyka

Studijní obor: Filosofie a religionistika

Ročník: 2.

2017

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Dne: 31. 3. 2017

Podpis

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Martinu Klapetkovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky během metodického vedení práce. Vedle toho chci poděkovat PhDr. Janu Samohýlovi, Th.D. Poděkování rovněž náleží pracovníkům a pracovnícím Prácheňského muzea v Písku, Státního okresního archivu v Písku a Městské knihovny Písek za pomoc při sběru materiálu. V neposlední řadě věnuji vřelý dík Mgr. Pavlu Šnorkovi, Ing. Radce Velkové, Katarině Schulz, Robertě Sheps a Davidu Rudermanovi.

Obsah

Obsah	4
Úvod	5
1 Dějiny	7
1.1 Historiografie	7
1.2 Dějiny Písku.....	11
1.3 Dějiny Židů v Písku	14
1.3.1 Období středověku a raného novověku	14
1.3.2 Období 19. století	17
1.3.3 Období 20. století	20
2 Místa.....	23
2.1.1 Synagoga	23
2.1.2 Poválečná situace synagogy.....	25
2.1.3 Písecké svitky Tóry	26
2.2.1 Židovský hřbitov	28
2.2.2 Úpravy židovského hřbitova	30
2.3.1 Rabínský dům	31
2.3.2 Synagogální sbor	32
3 Osobnosti	34
3.1 Israel Kohn	34
3.2 Marek Spitz	36
3.3 Richard Weiner	37
Závěr	40
Seznam použitých zdrojů	42
Přílohy	50
ABSTRAKT	58
ABSTRACT.....	59

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je židovská náboženská obec v Písku. Vedle části věnované jejím dějinám jsem zpracoval také aktuální situaci, kdy po období obou totalitních režimů v průběhu minulého století začalo docházet k dlouhodobému mapování a záchraně dochovaných židovských památek společně s přiblížením této kultury veřejnosti.

Samotný výběr doprovázelo položení několika výzkumných otázek. Jedna z nich, jakými proměnami prošla písecká židovská komunita, se dotýká jejího soužití s majoritní společností a postavením tohoto obyvatelstva. Mimo jiné mne zajímaly příčiny definitivního zániku této poválečné pospolitosti na konci šedesátých let.

Kompletaci historie židovských náboženských obcí a památek na území České republiky lze považovat za fenomén, ke kterému neodmyslitelně přispěla činnost tragicky zesnulého Jiřího Fiedlera v oblasti dokumentace židovského osídlení v Čechách a na Moravě, stejně jako publikace autorky Blanky Rozkošné nebo Arno Paříka ze Židovského muzea v Praze. Rád bych v rámci stanoveného rozsahu vývoj židovského osídlení doplnil zaměřením na město Písek, a to v historickém kontextu. Za cíl jsem si položil přiblížit s pomocí literatury a listinného materiálu důležité momenty z dějin píseckých Židů a nastínit její osudy po druhé světové válce. Zároveň sem patří dílčí témata, zejména stavby spojené s místní židovskou kulturou a biografie významných osobností.

Text práce se opírá především o dostupné zdroje, obsahující informace k dané věci. Tento seznam použitých materiálů doplnily dokumenty ze zpracovaných fondů Státního okresního archivu v Písku a v některých případech odkazy na web. Dodnes však chybí systematicky ucelená monografie, jež by mohla badatelům přinést nové poznatky. Chci však volně rozpracovat příspěvek Jaroslava Rokycany o dějinách Židů v Písku, publikovaný ve třicátých letech. Kromě této dosud nepřekonané stati se píseckým židovským osídlením zabýval historik August Sedláček ve druhém díle dějin města. Nejen historickou, ale i soudobou situaci doplnilo několik článků. Bylo také nezbytné navštívit paměťové instituce a získaný základ utřídit a systematizovat.

První kapitola se věnuje dějinám. Proto jsem na začátek přiřadil zhodnocení dosavadní pozornosti ze strany odborných a popularizačních činností v této oblasti. Pro dějinný kontext následuje historie města. Podstatné pro nastínění samotných osudů židovské komunity bylo rozdělení na období středověku a raného novověku,

19. a 20. století. První písemné zprávy se objevily během vlády Lucemburků. Po vypovězení z Písku za husitských válek se vyskytlo nové židovské osídlení, které se snažila většinová společnost limitovat. Lze se zde také setkat s prvními projevy antisemitismu. Další podkapitola navazuje dějinami po vydání Systemálního patentu. Vztah židovské obce s majoritní společností se týkal účasti jejích členů na veřejném životě. Jako významný příklad zmiňuji působení Israela Kohna nebo činnost některých osob v průmyslové oblasti. V té době vznikla synagoga a židovský hřbitov. V souvislosti s Hilsnerovou aférou město zasáhlo dění soudního procesu se židovským mladíkem Hilsnerem. Již během období první republiky došlo k vyhlášení Norimberských zákonů. Fenomén šoa doprovázely deportace do terezínského ghetta a vyhlazovacích koncentračních táborů. Po skončení druhé světové války se židovská komunita obnovila, avšak neměla dlouhého trvání.

Druhý oddíl uvádí místa spjatá se židovskou kulturou. Ty nejznámější, tj. synagogu v Soukenické ulici v centru města a židovský hřbitov na Pražském předměstí doplňuje část o bývalém rabínském domě ve Smetanově ulici, jenž současně sloužil jako obecní dům a židovská škola. Vedle toho bylo třeba práci rozšířit o dlouhodobou rekonstrukci synagogy, pohnutý osud židovského hřbitova a synagogální sbor. Zpracoval jsem i téma nejposvátnější složky židovské liturgie, posvátného svitku Tóry, respektive svitků Tóry. V šedesátých letech proběhl prodej celé řady svitků z Československa s jejich pozdější adaptací jinými židovskými obcemi, především ve Velké Británii a Spojených státech.

Následující kapitola Osobnosti obsahuje výběr významných postav židovského původu. Nejen zájemci o regionální literaturu k nim nejčastěji řadí píseckého rodáka Richarda Weinaera, proslulého svou specifickou poezií s prvky expresionismu. Mnoho pozornosti se doposud nedostalo advokátovi Israelu Kohnovi, známému jako představiteli města židovského původu. Patrně k známějším patří továrník Marek Spitz, vlastník továrny na papír a lepenku na Václavském předměstí. Pro lepší souvislosti jejich rodinných vazeb mi pro upřesnění posloužily židovské matriky.

Uvědomuji si rozdíl mezi označeními žid a Žid s jejich významy. Přesto jsem v textu práce upřednostnil termín Žid, z důvodu, že zde popisují vývoj etnika. Uvedené termíny v hebrejštině byly převzaty z publikace Jaakova Newmana a Gavriela Sivana *Judaismus od A do Z*.

1 Dějiny

1.1 Historiografie

Tématu byla věnována pozornost od 19. století. Stručnou kapitolu zaměřenou na historii píseckých Židů obsahuje práce římskokatolického kněze a učitele Františka Rudolfa Bezděky o městě Písku.¹ Problematiku podrobněji rozpracoval v osmdesátých letech 19. století rabín a filolog Moritz Grünwald a otiskl ji pod názvem *Zur Geschichte der jüdischen Gemeinden Pisek und Miroitz*.² Tuto drobnou publikaci můžeme považovat za první ucelený příspěvek mapující dějiny Židů v Písku. Na Grünwaldovu práci později navázali další autoři, mezi jinými i Jaroslav Rokycana a August Sedláček.

Podrobné informace k židovské obci uvedl ve svém průvodci po městě Písek středoškolský profesor Jan Matzner. Jednalo se o vůbec prvního průvodce po městě, vytištěného v roce 1898 pod názvem *Královské město Písek: Průvodce městem i okolím, jakož i dějiny jeho*.³ V přehledu spolků bylo v tomto průvodci například zmíněno židovské pohřební bratrstvo a mezi školskými institucemi také židovská škola. Své místo našla i nadace J. Blocha.

Celistvé zpracování problematiky židovského osídlení v Písku předložil ve svých *Dějínách královského krajského města Písku nad Otavou* nejznámější písecký historik August Sedláček. Především ve druhém díle⁴ zpracoval vývoj židovské společnosti do poloviny 19. století. Vytvořil rovněž katalog domů ve městě a předměstích. Současně mezi majiteli uvedl osoby židovského původu. Příspěvek Augusta Sedláčka je dodnes vedle Grünwaldovy či Rokycanovy práce nejúplnějším zpracováním historie píseckých Židů. Nutno ovšem uvést, že August Sedláček se přímo nesoustředil na židovskou problematiku, hlavním předmětem jeho zájmu byly zejména dějiny města. V případě dějin píseckých Židů stanovil časovou hranici přibližně do poloviny 19. století, kterou dále nepřekračuje, přičemž soudobé a aktuální informace neuvádí.

Jaroslav Rokycana se historii píseckých Židů věnoval po krátký čas ve třicátých letech minulého století v souvislosti s mapováním dějin židovských obcí v Čechách

---

¹ Srov. BEZDĚKA, F. R. *Královské město Písek. II. část*. Písek, 1887.

² Srov. GRÜNWARD, M. *Zur Geschichte der jüdischen Gemeinden Pisek und Miroitz*. Reichenberg [Liberec], 1885.

³ Srov. MATZNER, J. *Královské město Písek: Průvodce městem i okolím, jakož i dějiny jeho*. Písek: Jaroslav Burian, 1898.

⁴ Srov. SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II.: Od zřízení král. úřadu až do dnešní doby*. Písek: Obec Písecká, 1912.

a na Moravě.⁵ Vycházel přitom nejenom z místních pramenů a literatury. Problematiku dějin píseckých Židů a písecké židovské obce zpracoval co možná úplně, téma pojednal od středověku až po svou současnost, tedy po období první republiky. Věnoval se přitom nejen vnitřnímu životu písecké židovské komunity, ale i postavení a jejímu vztahu k většinové společnosti, dále také významným náboženským stavbám a místům.

Jindra Černohorský se zaměřil na dějiny takzvaného protifašistického odboje na jihu Čech. Ve své knize popisující události let 1941 a 1942, tištěné pod názvem *Neumlčení*⁶, nastínil osudy Židů za druhé světové války. V roce 1965 uveřejnila Květa Kvasničková, knihovnice tehdejšího Okresního vlastivědného muzea v Písku, v *Píseckém zpravodaji* příspěvek o píseckých hřbitovech.⁷ Mimo jiné se věnovala i píseckému židovskému hřbitovu. Tato studie byla později přetištěna ve druhém díle *Písecké čítanky*.⁸

V souvislosti s dokumentací regionálních osobností začal být pro veřejnost ve druhé polovině osmdesátých let znovu objevován básník a spisovatel Richard Weiner. Jeho životní osudy, specifická poezie i další tvorba se staly předmětem zájmu celé řady badatelů, pozornost mu byla věnována i v regionálním rámci. Zvláště činní přitom byli i pracovníci tehdejšího Okresního muzea v Písku, především Jan Kotalík a Jiří Prášek. Dokladem „probuzeného“ zájmu o Richarda Weinera, včetně akcentace jeho židovských kořenů a zájmu o židovskou problematiku a tradice je také výjimečná exhumace a přenesení Weinerových ostatků na písecký Lesní hřbitov.

Podobnému zájmu jako Richard Weiner se těšila také Kamila Stösslová, důvěrná přítelkyně Leoše Janáčka. Rovněž i u ní byl připomínán její židovský původ. Vztahu Janáčka a Stösslové se věnovala hudební historička Svatava Přibáňová, specializující se právě na dílo Leoše Janáčka. Mimo jiné připravila edici skladatelových dopisů Stösslové, vydané pod titulem *Hádanka života*.⁹ Editovaná korespondence patří k výborným pramenům pro poznání osobního i rodinného zázemí Janáčka i Stösslové,

---

⁵ Srov. ROKYCANA, J. Dějiny Židů v Písku. In GOLD, H. (ed.), *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart. Band I*, Brünn [Brno]: Jüdischer Buch- und Kunstverlag, 1934.

⁶ Srov. ČERNOHORSKÝ, J. *Neumlčení: Reportáže z let 1941-1942*. Písek: Zítřek, 1969.

⁷ Srov. KVASNIČKOVÁ, K. Procházkou po píseckých hřbitovech. *Písecký zpravodaj*, 1965, č. 12, s. 15-19.

⁸ Srov. KVASNIČKOVÁ, K. Písecké hřbitovy. In VOTAVA, K. (ed.) *Písecká čítanka. Díl 2*. Písek: Okresní knihovna v Písku, 1981, s. 80-82.

⁹ Srov. PŘIBÁŇOVÁ, S. *Hádanka života: Dopisy Leoše Janáčka Kamile Stösslové*. Praha: Opus Musicum, 1990.

stejně jako pro pátrání po vzniku některých Janáčkových hudebních děl, pro něž se Stösslová stala inspirací.

Jiří Fiedler ve své publikaci *Židovské památky v Čechách a na Moravě*¹⁰ poskytl veřejnosti základní zdroj informací o jednotlivých židovských komunitách v českých a moravských městech a obcích. Popsal zde i židovská osídlení v okolí Písku, mimo jiné v Miroticích a Blatné. Přímo Písku se však příliš pozornosti nedostalo. Jiří Fiedler na tématu pracoval dlouhodobě, připravoval *Encyklopedii židovských obcí, sídlišť a památných míst na území ČR*.¹¹ Ta je v nedokončené podobě přístupná elektronicky na stránkách Židovského muzea v Praze. Jednotlivá místa jsou zpracována ve formě encyklopedických hesel a v některých případech dostupná za poplatek. Mezi zkompletovanými lokalitami lze najít i Písek.

Počátek devadesátých let přinesl také boom regionálně vydávané literatury, často velmi různé kvality. Vycházely různé příručky i historická pojednání. Turistické průvodce lákaly na architektonické památky a skvosty, nově i včetně synagogy a židovského hřbitova. Byly také podniknuty pokusy o založení různých periodik. Vzhledem ke zpracovanému tématu je v této souvislosti na místě zmínit především regionální čtvrtletník *Otavín* s podtitulem *Revue Písku, Písecka, Prácheňska*.¹² Publikovány zde byly příspěvky a články zaměřené nejen na město Písek, ale vzhledem k podtitulu i na celý bývalý Prácheňský kraj. Pozornosti se dostalo celé řadě různých témat, včetně židovské problematiky. Písecký historik Ondřej Kolář zde uveřejnil příspěvek k písecké části Hilsnerova procesu¹³ a také k historii píseckého židovského hřbitova.¹⁴ Díky Janu Kotalíkovi zde byla připomenuta osobnost Richarda Weinaera.¹⁵

Dokumentaci českých židovských obcí se také věnuje Blanka Rozkošná, která roku 2004 publikovala společně s Pavlem Jakubcem knihu *Židovské památky Čech*.¹⁶ Na rozdíl od připomenuté publikace Jiřího Fiedlera více rozpracovala píseckou židovskou

---

¹⁰ Srov. FIEDLER, J. *Židovské památky v Čechách a na Moravě*. Praha: Sefer, 1992.

¹¹ Srov. *Encyklopedie židovských obcí, sídlišť a památných míst na území ČR*. Židovské muzeum v Praze. [online]. [cit. 2016-12-20]. Dostupné na WWW: <http://www.jewishmuseum.cz/sbirky-a-vyzkum/veda-a-vyzkum/dokumentace-zidovskych-obci/>.

¹² Vycházel v letech 2000 – 2002.

¹³ Srov. KOLÁŘ, O. Hilsnerův proces v Písku roku 1900. *Otavín*, 2000. č. 1, s. 88-99. Dále srov. KOLÁŘ, O. Hilsnerův proces v Písku roku 1900. In PODLEŠÁK, J. (ed.) *Naše dny se naplnily: Z historie Židů v jižních Čechách*. České Budějovice: Klub přátel Izraele, 2002, s. 53-64.

¹⁴ Srov. KOLÁŘ, O. Příběh židovského hřbitova. *Otavín*, 2001, č. 4, s. 38-45.

¹⁵ Srov. KOTALÍK, J. Richard Weiner aneb mapování samoty stránku po stránce. *Otavín*, 2001, č. 4, s. 34-37.

¹⁶ Srov. ROZKOŠNÁ, B.; JAKUBEC, P. *Židovské památky Čech: Historie a památky židovského osídlení Čech*. Brno: ERA group, 2004.

obec. Ve sborníku *Neklidná krajina vzpomínání*¹⁷ předložila redaktorka Magdalena Myslivcová příběh písecké synagogy a věnovala se historii písecké židovské obce, a to včetně holokaustu a poválečnému osudu písecké synagogy.

Vedle spíše odbornějších článků je v současné době židovská tematika nadále přítomná i v popularizačních aktivitách. Například roku 2013 byl spuštěn ve spolupráci Městské knihovny Písek a knihovny Prácheňského muzea v Písku projekt *Čtení z Písku*.¹⁸ Na elektronicky dostupném portálu jsou uveřejňovány medailonky regionálních osobností, včetně ukázek jejich děl. Vedle celé řady autorů zde byl zpracován profil již zmiňovaného Richarda Weinerja. Vybraný obsah webu vyšel i jako tištěná publikace pod stejnojmenným názvem.¹⁹

K aktivním autorům v této oblasti patří také písecká spisovatelka Jaroslava Pixová, která vydala několik knih, přibližujících různé městské lokality a jejich paměť. Ve svých knihách o Pražském²⁰ a Václavském předměstí²¹ se samozřejmě dotkla i osobností židovského původu, jež kdysi působily ve společenském životě města. Uveřejnila zde přitom několik dosud neznámých informací, které by se mohly stát podnětem nebo předmětem dalšího studia.

Samotné židovské obci je občasně věnována pozornost prostřednictvím přednáškové činnosti již zmíněného historika Ondřeje Koláře. Příležitostné přednášky a aktivity připravuje také absolvent Husitské teologické fakulty v Praze Pavel Šnorek. Dokumentaci života vybraných osobností se věnují také odborní pracovníci Prácheňského muzea v Písku s vlastní přednáškovou a publikační činností.

Mapování historie židovské komunity v Písku se volně dotýká i memoárová literatura. Písecká pamětnice Marie Axamitová ve svých zápiscích²² popisuje několik osob a událostí, týkající se židovské obce, především z doby první poloviny 19. století. Rukopis je evidován jako součást fondu Archiv města Písek ve Státním okresním archivu v Písku. Osobní vzpomínky na předválečný Písek, rozmanitý městský kolorit a židovské obyvatele města uveřejnil ve vzpomínkové knize *Kouzelný proutek*²³ známý

---

¹⁷ Srov. MYSLIVCOVÁ, M. Příběh synagogy v Písku – synagoga jako místo paměti? In ALTOVÁ, B. a kol. *Neklidná krajina vzpomínání: Konkurenční společenství paměti ve městě*. Bratislava: Zing Print, 2010, s. 101-114.

¹⁸ Srov. Čtení z Písku. [online]. [cit. 2016-12-17]. Dostupné na WWW: <http://www.ctenizpisku.cz/>.

¹⁹ Srov. JEDLIČKOVÁ, L. a kol. *Čtení z Písku: Stručný literární bedekr*. Písek: Prácheňské muzeum v Písku, 2013.

²⁰ Srov. PIXOVÁ, J. *Stará Portyč a Pražské předměstí*. Písek: Prácheňské nakladatelství, 2013.

²¹ Srov. PIXOVÁ, J. *Jak se žilo v Písku u svatého Václava*. Putim: Blanice, 2015.

²² Srov. *Státní okresní archiv Písek*, fond Archiv města Písek, kniha 310, Jak vypadal Písek po roce 1820 (Pamětní kniha Marie Axamitové).

²³ Srov. RYBÁK, J. *Kouzelný proutek*. Praha: Československý spisovatel, 1968.

písecký rodák a spisovatel Josef Rybák. Na Rybákovy vzpomínky později reagoval Jiří Vogl. Ten doplňuje Rybákovu knihu, v Čechách dosud nepublikovaným textem *Zmatené vzpomínky Jirky Vogla*.²⁴

1.2 Dějiny Písku

První písemná zmínka o městě je spojena s českým králem Václavem I. Ochrana relativně bohatých nalezišť zlata a důležitých obchodních cest přes řeku Otavu, spojující české země s Bavorskem a Horními Rakousy, společně s posilováním královské moci na jihu Čech, vedla Václavova syna Přemysla Otakara II. k tomuto urbanistickému projektu. Vedle farního kostela, dominikánského kláštera, rychty a městského opevnění s mostem došlo také k postavení královského hradu.²⁵

Éra vlády Lucemburků patřila pro Písek k neméně významným. Jan Lucemburský jeho obyvatelům propůjčil práva Starého Města pražského a povolil pronájem rychty a cla. Písečtí získali i mílové právo, kdy se ve vzdálenosti jedné míle od města nedělal slad a nebyli trpěni ani řezníci, kováři, pekaři, krejčí a jiní řemeslníci.²⁶ Pravidelné pobyty císaře Karla IV. zde dokládají privilegia zřizující solníci a svobodný obchod s obilím.²⁷ Víme také o návštěvách krále Václava IV., jenž v roce 1394 vydal dokonce první česky psanou diplomatickou listinu. Současně šlo o posledního panovníka, pobývajícího na zdejším hradě.²⁸

Město se dostalo do dějství začínajícího husitského hnutí na jihu Čech. Krátce po smrti Václava IV. husité vypálili dominikánský klášter. Písek měl status svobodné městské republiky. Zároveň odmítl Zikmunda Lucemburského za českého krále.²⁹ Po dojednání zemského míru se v prostorách hradu uskutečnil sjezd šlechty. Vše navíc vedlo k prosperitě, což kromě jiného dokládá stavba velké věže děkanského kostela roku 1489.³⁰ Toto období přerušil požár, po němž ve městě zůstalo neporušeno čtyřicet domů. Další zkázu přinesl nevydařený odboj českých měst proti Habsburkům v roce 1547.³¹

---

²⁴ Srov. VOGL, J. *Zmatené vzpomínky Jirky Vogla*. Písek, 1976. Nepublikovaný strojopis (Z archivu J. Práška).

²⁵ Srov. KOTALÍK, J.; PRÁŠEK, J. Historie. In *Almanach: 750 let města Písku*, s. 31.

²⁶ Srov. PRÁŠEK, J. *Písecké 2. tisíciletí*, s. 29.

²⁷ Srov. Tamtéž, s. 32.

²⁸ Srov. MATZNER, J. *Královské město Písek: Průvodce městem i okolím, jakož i dějiny jeho*, s. 46.

²⁹ Srov. ADÁMEK, J.; FRÖHLICH, J.; ČÍŽEK, J. *Písek: Historický průvodce: Stručné dějiny města*, s. 9.

³⁰ Srov. Tamtéž, s. 10.

³¹ Srov. JÍŠA, Z. *Historie a současnost podnikání na Písecku*, s. 16.

Počátek událostí třicetileté války byl spojen s účastí Píseckých v dalším protihabsburském odboji. Po vydrancování předměstí a dvanácti vesnic se v Písku ubytovala stavovská vojenská posádka o síle 500 mužů. V srpnu téhož roku se pustil do obléhání císařský velitel, hrabě Buquoy. Po odmítnutí výzvy, aby se město vzdalo, začalo jeho drancování. Dobyvatelé tak získali velkou kořist v ceně čtyř tun zlata. Dosazené vojenské posádce velel Martin de Huerta. Druhé obléhání následovalo v listopadu 1619. Tentokrát ze strany stavovského velitele Mansfelda, jenž se snažil získat město zpět. Stavovští Písek obklíčili a začali s pomocí děl střílet. Nakonec se část obránců vzbouřila, zajala Huerta a v prosinci se vzdala.³²

Největší drancování zažili Písečtí po proniknutí císařských vojsk do městských ulic v roce 1620. Huerta se stal opět vojenským velitelem a Písek mu připadl brzy do zástavy. V rámci rekatolizace se do farnosti od dob husitských válek vrátil katolický farář.³³ Nakonec tato někdejší svobodná městská republika byla roku 1641 znovu prohlášena svobodným královským městem.³⁴

Po obnovách škod, způsobených událostmi třicetileté války se v Čechách objevila poslední velká morová epidemie. V barokní lidové zbožnosti se rovněž věnovala pozornost mariánskému kultu. Proto se písečtí věřící obrátili k Panně Marii. Vše stvrdili slibem, že pokud budou od moru ušetřeni, postaví sloup se sochami světců. Vedle duchovních opatření patřilo k světské reakci na nebezpečí moru také zřízení lékárny a přijetí lékaře.³⁵

Počátek vlády Marie Terezie proběhl ve spojitosti s válkou o dědictví rakouské. Písek, kde se nejprve usadili rakouští vojáci, obsadila francouzská a bavorská vojska. Rakouská armáda se utábořila v místech dnešního sídliště Logry. Její vojáci začali s ostřelováním, čímž způsobili mezi obyvateli paniku a obavy z opakování událostí let 1619 a 1620. V tomto případě Písečtí Panně Marii přislíbili každoroční procesí s bohoslužbou, pokud se město zachrání. Obklíčení Francouzi u Budějovické kapličky se poté rozhodli městské území opustit. Tradice, připomínající osvobození od nepřátelských armád, trvá dodnes a je spojena s městskou slavností. Zbylí okupanti ve městě se vzdali v červnu 1742.³⁶ Vládu císařovny lze také spojit s budováním armády

---

³² Srov. KOTALÍK, J.; PRÁŠEK, J. Historie. In *Almanach: 750 let města Písku*, s. 37.

³³ Srov. ADÁMEK, J.; FRÖHLICH, J.; ČÍŽEK, J. *Písek: Historický průvodce: Stručné dějiny města*, s. 11.

³⁴ Srov. MATZNER, J. *Královské město Písek: Průvodce městem a okolím, jakož i dějiny jeho*, s. 104.

³⁵ Srov. KOTALÍK, J.; PRÁŠEK, J. Historie. In *Almanach: 750 let města Písku*, s. 39.

³⁶ Srov. JÍŠA, Z. *Historie a současnost podnikání na Písecku*, s. 19.

ve městě, což souviselo s přestavbou severního křídla hradu na kasárna.³⁷ Josefínské reformy kromě jiného přinesly i zrušení píseckého dominikánského kláštera.³⁸

S příchodem 19. století již Písek ztratil charakter středověké pevnosti a více se otevřel pro obchod. Město rovněž pozbylo významu správního centra. Navíc v průběhu roku 1850 došlo k soudnímu rozdělení Čech na sedm krajů a zrušení Prácheňského kraje.³⁹ Během národního obrození byly vydávány české a německé noviny *Ouřední list kraje Prácheňského* a beletristický venkovský *Poutník od Otavy*. Vlastimil Janota svou redakcí navíc volně navázal na tato periodika novými časopisy *Prácheň* a *Zvon*. Největšího významu následně nabyly *Otavan* a *Písecké listy*. V oblasti školství vedle klasického gymnázia vzniklo i gymnázium reálné a dále i vyšší dívčí škola s rolnickou a lesnickou školou. Jako jedno z prvních českých měst Písek získal elektrické osvětlení.⁴⁰

V první čtvrtině 20. století spolkový a kulturní život Písku rozvíjeli letní hosté, což přerušila první světová válka. Předčasné vyhlášení Československé republiky proběhlo 14. října 1918.⁴¹ V období první republiky se město stalo oblíbeným sídlem studentů a penzistů. Město navštívil i prezident Masaryk, který zde, kromě jiného blahopřál k 85. narozeninám básníku Adolfu Heydukovi. Do města zavítal i prezident Edvard Beneš.⁴²

Následující období nacistické okupace přineslo pronásledování, především židovského a romského obyvatelstva, čímž v Letech na Písecku vznikl kárný pracovní tábor.⁴³ Někteří obyvatelé se dokonce zúčastnili domácího i zahraničního odboje. Toto těžké období skončilo osvobozením americkou armádou 6. května 1945. Sovětské jednotky dorazily do města 10. května 1945, čímž došlo k slavnostnímu setkání na demarkační linii, která kousek od Písku vedla. Únorový převrat v roce 1948 doprovázela jednodinová generální stávkou, při níž vystoupily jednotky Lidových milicí z Tabákové továrny a Rourovny. Události uvolnění v roce 1968 ukončila

---

³⁷ Srov. PRÁŠEK, J. *Písecké 2. tisíciletí*, s. 126.

³⁸ Srov. ADÁMEK, J.; FRÖHLICH, J.; ČÍŽEK, J. *Písek: Historický průvodce: Stručné dějiny města*, s. 22.

³⁹ Srov. SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II.: Od zřízení král. úřadu*, s. 263.

⁴⁰ Srov. MATZNER, J. *Královské město Písek: Průvodce městem a okolím, jakož i dějiny jeho*, s. 140.

⁴¹ Více: PRÁŠEK, J. První Československá republika byla v Písku. *Otavín*, 2001, č. 4, s. 8-13.

⁴² Srov. PRÁŠEK, J. *Písecké 2. tisíciletí*, s. 209.

⁴³ Více: MARTÍNEK, M. Lety-přestupní stanice do pekla. In BARTOŠ, V. (odp. red.) *Prácheňské muzeum v Písku: Zpráva o činnosti za rok 1995*. Písek: Prácheňské muzeum v Písku, 1996, s. 45-49.

okupační vojska společně s následným obdobím normalizace.⁴⁴ V tehdejší průmyslu byl významný textilní závod Jitex, společně s továrnou Kovosvit a dalšími podniky.

Po sametové revoluci v listopadu 1989, se obnovily některé potlačované náboženské tradice. Postupně se začaly rekonstruovat památkové objekty v historickém centru města. V roce 1993 Písek oslavil 750 let od první písemné zmínky. Toto „*město v lesích*“ je díky historickým a přírodním památkám aktivní v oblasti cestovního ruchu. Vedle toho v roce 2012 získalo na základě studie mezinárodní renomované poradenské společnosti KPMG ČR ocenění *Nejlepší místo pro život* v kategorii měst s počtem 20 - 50 tisíc obyvatel.⁴⁵

1.3 Dějiny Židů v Písku

1.3.1 Období středověku a raného novověku

Jaroslav Rokycana nastínil možnost, že první Židé mohli přijít do Písku s řádem templářů.⁴⁶ Pokud zde existovalo v době posledních Přemyslovců případné židovské osídlení, jeho status určovala privilegia krále Přemysla Otakara II. *Statuta Judaeorum* z roku 1254. Nařízení poprvé definovala právní postavení Židů jako přímých poddaných krále. Vedle toho měli od krále zaručenou ochranu, svobodu náboženského života a povolení obchodu s penězi. Na druhou stranu byli povinni platit panovníkovi daně a poskytovat půjčky.⁴⁷

Nejstarší písemné zprávy o židovských obyvatelích máme z konce 14. století. V době vlády panovníků Jana Lucemburského a Karla IV. došlo k několika nařízením. Ta znamenala významný vliv na obchodní činnost. Patrně také šlo o důležitý impuls pro osídlení Židů v tomto královském městě.⁴⁸

Po ovládnutí městské rady husity v roce 1420 jsou zprávy o vyhnání Židů z blíže neznámého domu. Poté následovalo úplné vyhoštění z Písku. Muselo odejít nejen

---

⁴⁴ Srov. ADÁMEK, J.; FRÖHLICH, J.; ČÍŽEK, J. *Písek: Historický průvodce: Stručné dějiny města*, s. 16.

⁴⁵ Srov. Historie města. *Oficiální turistický portál města Písek*. [online]. [cit. 2017-01-05]. Dostupné na WWW: <http://www.pisek.eu/historie-mesta/ds-1053>.

⁴⁶ Srov. ROKYCANA, J. Dějiny Židů v Písku. In GOLD, H. (ed.) *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart. Band I*, s. 489.

⁴⁷ Srov. PĚKNÝ, T. *Historie Židů v Čechách a na Moravě*, s. 23.

⁴⁸ Srov. ROKYCANA, J. Dějiny Židů v Písku. In GOLD, H. (ed.) *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart. Band I*, s. 489.

židovské obyvatelstvo, ale i Němci a katolíci.⁴⁹ Pokud jde o 16. století, nedochovaly se nám o případné komunitě žádné zprávy. August Sedláček se díky tomu domníval, že před rokem 1618 ve městě nikdo z Židů nebyl.⁵⁰ Tento úsudek však nemůžeme považovat za spolehlivý.

Podle píseckého rabína Moritze Grünwalda Židé ve městě žili patrně již před rokem 1610 a pravděpodobně získali velké bohatství. Vedle toho roku 1610 došlo k vyhlášení královského výnosu se zákazem nošení stříbrných a zlatých rouch, řetězů a perlových šňůr. Porušení tohoto nařízení se trestalo pokutou 50 rýnských nebo 8 dnů vězení. Navíc rok 1701 znamenal jeho obnovení a zostření.⁵¹ První známý usedlý Žid, Jakub Žabka, přišel do Písku z nedalekých Mirotic v roce 1620. Žádost u hejtmana, aby mohl s rodinou ve městě zůstat, však podal až po dvanácti letech. Později se do města dostali i další Židé, například jistý Abraham z Prahy. Díky tomu máme povědomí o pěti židovských rodinách, žijících v polovině 17. století v Písku.⁵²

Kavkovi patřili k jediné židovské rodině, o níž víme, že na počátku 18. století žila v Písku. Na místě jejich domu, přilehajícímu k hradbám, dnes najdeme dům číslo popisné 112.⁵³ Později se Marek Kavka přestěhoval do sousedního domu, kde provozoval svůj obchod až do vybudování kasáren. Pro následující vývoj však bylo důležité, v blízkosti tohoto obchodu vzniklo dřevěné stavení s malou místností. Městská rada Kavkovi tuto stavbu pronajala a on zde zřídil modlitebnu. Roku 1753 ji přesunuli do Kroupovského domu (číslo popisné 146) v Heydukově ulici.⁵⁴

Nový radní dekret, jenž přespolním Židům zakázal přístup do města a obchodování zde, vyšel roku 1723. Porušení tohoto dekretu se trestalo vězením.⁵⁵ Roku 1726 císař Karel VI. vydal *Familiantský zákon*. Ten měl zamezit dlouhodobým obavám z nárůstu židovského obyvatelstva. Stanovoval, že ženatí nebo ovdovělí Židé s potomky byli považováni za otce rodin. Po smrti otce se otcem stal nejstarší syn a jako jediný se mohl oženit. Ostatní synové, pokud nezůstali svobodní, odcházeli do jiných zemí.⁵⁶ Téhož

---

⁴⁹ Srov. PRÁŠEK, J. *Písecké 2. tisíciletí*, s. 42.

⁵⁰ Srov. SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II.: Od zřízení král. úřadu*, s. 448.

⁵¹ Srov. GRÜN WALD, M. *Zur Geschichte der jüdischen Gemeinden Pisek und Mirotiz*, nestr.

⁵² Srov. ROKYCAN, J. *Dějiny Židů v Písku*. In GOLD, H. (ed.) *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart. Band I.*, s. 490.

⁵³ Srov. Tamtéž, s. 492.

⁵⁴ Srov. SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II.: Od zřízení král. úřadu*, s. 459.

⁵⁵ Srov. Srov. SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II.: Od zřízení král. úřadu*, s. 454.

⁵⁶ Srov. PUTÍK, A. *Dějiny Židů v českých zemích v 10.-18. století*, s. 75.

roku vznikl také *Translokační reskript*. Ten Židům přikazoval přestěhovat se do ulic dostatečně vzdálených od míst, kudy procházely náboženské průvody.⁵⁷ V Písku se to týkalo sestavení mapy s vyznačením židovských domů. Pro židovská obydlí šlo o vzdálenost 772 loket od farního kostela. Dostatečná odlehlost se týkala i cesty procesí, vedoucí od kostela ulicí Drlíčov do dnešní ulice Fráni Šrámka, odtud pak přes Velké náměstí Karlovou ulicí k mostu. Obydlí židovských obyvatel z čísla popisného 111 se nacházelo na místě radnice, takže ani procesí neviděli. Přitom měli povinnost obchod v tomto domě zavírat.⁵⁸

Období vlády císařovny Marie Terezie bylo spojené nejen s válkou o dědictví rakouské. V této době se objevilo obvinění Židů za údajnou spolupráci s Pruskem. Následkem toho Marie Terezie rozhodla vydat vypovídací dekret pro Židy v Čechách. K vyhlášení tzv. *Lakonického ediktu* došlo roku 1744. To pro ně znamenalo do června opustit zemi. Navíc se nesměli usadit ani v jiných zemích království. Přesto se Židé mohli v roce 1748 vrátit. Museli však odvádět tzv. toleranční daň a nosit zvláštní označení, které zrušily až josefínské reformy.⁵⁹

Vláda císaře Josefa II. směřovala v duchu osvícenství k náboženské toleranci, vzdělání a oslabení moci katolické církve. Začátek těchto reforem se týkal *Tolerančního patentu s Patentem o zrušení nevolnictví* z roku 1781. Vzhledem k tomu, že židovská příjmení byla nestálá, došlo v roce 1787 k vyhlášení *Zákona o jménech*. Tento dekret stanovoval, že každý Žid má povinnost zvolit si stálé německé příjmení. Přesto, že tyto zákony ulehčovaly zařazení Židů do civilní společnosti, omezovaly tradiční židovskou autonomii.⁶⁰ S reformou židovských jmen se objevilo i nařízení o vedení matrik. *Patent o vedení matrik křesťanského a židovského obyvatelstva* zůstal v platnosti až do roku 1949. Podle tohoto dokumentu měli židovští matrikáři povinnost vést matriky pro jejich narozené, oddané a zemřelé. Zápisy pro židovskou komunitu v Písku měl na starosti matrikář od roku 1785.⁶¹

---

⁵⁷ Srov. PĚKNÝ, T. *Historie Židů v Čechách a na Moravě*, s. 76.

⁵⁸ Srov. SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města nad Otavou. Díl II: Od zřízení král. úřadu*, s. 455.

⁵⁹ Srov. PĚKNÝ, T. *Historie Židů v Čechách a na Moravě*, s. 85.

⁶⁰ Srov. PAŘÍK, A. Z dějin židovských náboženských obcí v Čechách a na Moravě. In FIEDLER, J. *Židovské památky v Čechách a na Moravě*, s. 20.

⁶¹ Židovské matriky eviduje Národní archiv ve fondu Matriky židovských náboženských obcí v českých krajích.

1.3.2 Období 19. století

Císař František II. vydal roku 1797 *Systemální patent*, v němž shrnul dosavadní zákony týkající se Židů. Přesto, že v podstatě nepřinesl nic nového, umožnil navýšení počtu židovských rodin z 8541 na 8600. Přitom Židé směli sídlit pouze tam, kde byli trpěni v roce 1725. Současně museli prokázat znalost němčiny a doložit potvrzení o německé zkoušce z náboženství u rabína a potvrzení o dostatečném majetku v ceně 300 až 500 zlatých.⁶²

Po požáru domu číslo popisné 146 roku 1825 došlo k přestěhování modlitebny. Židovský patent stanovoval, že v čele obce má stát přednosta synagogy, což je termín, označující pozdější funkci starosty. Po výzvě, aby si ho sama židovská obec zvolila, vybrali Lazara Fürtha. Ten však nebyl familiantem, a tak jeho přijetí do úřadu neproběhlo, protože na radnici již pokládali za představitele komunity, mezi Židy neoblíbeného Marka Kavku. Nespokojení židovští obyvatelé podali námitku se stížností proti Kavkovi. Ten na svou obhajobu dokázal, že ho za přednostu považovaly pouze úřady. Po zamítnutí tohoto odvolání úřad připadl Kavkovi.⁶³ Od roku 1841 rada města postupně přijala několik židovských obyvatel. Vedle Frische z Nezdražova byli přijati Jakub Sachs, J. Wind, Hahn a Seligman Bloch.⁶⁴

První rakouská ústava z roku 1848 zaručila Židům rovnoprávnost s ostatním obyvatelstvem v českých zemích. V Písku se 18. dubna 1849 uskutečnila slavnost s večerním osvětlením. Konstituční prapor nechal vyrobit městský úřad z látky v červené a bílé barvě dodané Samuelem Kohnem.⁶⁵

S tzv. Prosincovou ústavou Rakousko-uherské monarchie se Židé stali plně rovnocenní s ostatním obyvatelstvem.⁶⁶ V souvislosti se stěhováním židovských rodin z venkova do měst vznikla celá řada spolků a institucí, snažící se dosáhnout česko - židovské kulturní asimilace.⁶⁷ Tyto změny se projeví rovněž v písecké židovské obci postupným začleněním do společnosti, kdy došlo kromě výstavby synagogy a založení píseckého židovského hřbitova k dalším změnám. Zejména lze uvést působení Israela

---

⁶² Srov. PĚKNÝ, T. *Historie Židů v Čechách a na Moravě*, s. 90.

⁶³ Srov. SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II.: Od zřízení král. úřadu*, s. 460.

⁶⁴ Srov. Tamtéž, s. 462.

⁶⁵ Srov. ROKYČANA, J. *Dějiny Židů v Písku*. In GOLD, H. (ed.) *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart. Band I*, s. 497.

⁶⁶ Srov. PAŘÍK, A. *Z dějin židovských náboženských obcí v Čechách a na Moravě*. In FIEDLER, J. *Židovské náboženské obce v Čechách a na Moravě*, s. 21.

⁶⁷ Srov. Tamtéž, s. 22.

Kohna ve vedení města, což znamenalo jistý přínos.⁶⁸ Velký význam měla účast některých osobností židovského původu v průmyslové oblasti. V Písku vznikla obuvnická továrna bratří Kleinů v dnešní Budějovické ulici nebo papírna na slaměný papír a lepenku Marka Spitze na Václavském předměstí. V textilním průmyslu vynikla filiálka strakonické továrny na fezy Josefa Kleina, která se nacházela na Pražském předměstí. Zde také fungovaly další podniky, jako výrobní punčoch a pleteného zboží Ferdinanda Sachse a Morice Weila nebo pletářský závod Jakuba Fantla.⁶⁹ V potravinářském průmyslu lze uvést vedle Weinerovy továrny na cukrovinky výrobu lihovin podnikatelů Hahna a Ferdý v Heydukově ulici, která později působila na Velkém náměstí. Tento podnik zřejmě prosperoval, protože údajně vyvážel 20 vagonů zboží ročně.⁷⁰

Přesto do veřejného života na konci 19. století zasáhla událost, týkající se všeobecné protižidovské nenávisti. Tou dobou byla známa s antisemitismem spojená Dreyfusova aféra. Nepřátelský postoj vůči Židům se také dotkl společenského dění v českých zemích a zároveň města Písku. Další případ, známý jako Hilsneriáda nebo Hilsnerův proces začal 29. března 1899. V ten den byla mezi městy Polnou a Malou Věžnicí v lese nalezena mrtvola mladé dívky. Následně se zjistilo, že jde o dva dny pohřešovanou Anežka Hružová. Po prohledání místa činu vše vypadalo, že mrtvolu na místo někdo přinesl. K podpoření antisemitských pověr přispívalo to, že zde chybělo tratoliště krve. Podle těchto pověr šlo o rituální vraždy křesťanských dívek, jejichž krev Židé zadělávají do těsta na macesy, objevující se pak při sederové večeři u příležitosti svátku Pesach. Těmto pověrám však nevadilo, že k této vraždě muselo dojít až po židovských Velikonocích.⁷¹

Brzy se objevili svědkové, kteří na místě nálezu spatřili židovského mladíka Leopolda Hilsnera z Polné. Dokonce ho podle žalobního spisu viděli i se společníky.⁷² Hilsner se také jako podezřelý choval, měnil výpovědi a uvedl jména svých spolupachatelů. Přesto dva údajní kompiové navíc prokázali, že na místě činu nemohli být.⁷³ Po vyšetřování a uvěznění Hilsnera proběhl soud v Kutné Hoře. Právním zástupcem matky zavražděné byl poslanec JUDr. Karel Baxa. Jako obhájce Leopolda

---

⁶⁸ Více v kapitole 3.1.

⁶⁹ Srov. JÍŠA, Z. *Historie a současnost podnikání na Písecku*, s. 61.

⁷⁰ Srov. Tamtéž, s. 73.

⁷¹ Srov. KOLÁŘ, O. Hilsnerův proces v Písku roku 1900. In PODLEŠÁK, J. (ed.) *Naše dny se naplnily: z historie Židů v jižních Čechách*, s. 54.

⁷² Srov. Vražda v Polné. *Národní politika*, 1899, roč. 39, č. 253, s. 1.

⁷³ Srov. KOLÁŘ, O. Hilsnerův proces v Písku roku 1900. In PODLEŠÁK, J. (ed.) *Naše dny se naplnily: z historie Židů v jižních Čechách*, s. 54.

Hilsnera u kutnohorského krajského soudu zasedl Zdenko Auředníček.⁷⁴ Na základě nepřímých svědectví byl Leopold Hilsner odsouzen k trestu smrti. Dva údajné spolupachatele soud neprokázal.⁷⁵ V té době se do případu vložil profesor Tomáš Garrigue Masaryk. Po prostudování soudních protokolů a kriminalistických postupů vydal brožuru „*Nutnost revidovati proces polenský*“. Jeho reflexe problému vedla ke stanovisku, že Hilsnerův proces se zakládal na pověře rituální vraždy a antisemitském přístupu tisku, ovlivňujícím tehdejší společnost. Díky svému postoji se setkal s ostrou kritikou, nejen demonstracemi z řad studentů, ale i ze strany tisku, kde se kromě karikatur objevilo podezření z korupce a skrytých úmyslů.⁷⁶

Po jeho protestech byl trest smrti zrušen a připravovala se revize procesu. Druhé soudní řízení s Hilsnerem se konalo u krajského soudu v Písku od 25. října 1900. Soud vedl předseda Winter. V pozici žalobce stál státní zástupce dr. Malejovský. Hilsnera opět hájil dr. Auředníček. Poškozené rodiny zastupovali dr. Perný a dr. Baxa. Do Písku se dostavili redaktoři různých novin.⁷⁷ Zde navíc došlo k podezření z vraždy další dívky. Touto obětí se stala dva roky pohřešovaná Marie Klímová. Přesto, stejně jako v případě Hrůzové, Hilsner byl na základě rozhodnutí dvanáctičlenné poroty nakonec 14. listopadu 1900 odsouzen k trestu smrti oběšením.⁷⁸

Císař František Josef I. poté Hilsnerovi změnil trest smrti na doživotní vězení. V březnu 1918 dostal od císaře Karla I. milost a opustil s podlomeným zdravím pankráckou káznici. Poté žil na různých místech, přičemž na sklonku života se usadil ve Vídni, kde se živil jako podomní obchodník pod jménem Heller. Zemřel zde ve vídeňské Rothschildově nemocnici v roce 1928.⁷⁹

Okolnosti vražd Anežky Hrůzové a Marie Klímové dodnes nebyly vysvětleny. Přesto atmosféra tehdejšího antisemitismu zůstává stále živá. Stává se námětem setkání různých radikálních skupin, především na místech spojených se smrtí Hrůzové. Téma Hilsneriády se stává námětem celé řady historických pojednání, mediálních ohlasů i filmového zpracování.

---

⁷⁴ Srov. KOLÁŘ, O. Hilsnerův proces v Písku roku 1900. In PODLEŠÁK, J. (ed.) *Naše dny se naplnily: z historie Židů v jižních Čechách*, s. 61.

⁷⁵ Srov. BÍLEK, J. *Bílá místa české historie 3: 19. století (pro císaře pána a jeho slávu)*, s. 397.

⁷⁶ Srov. Hilsnerova aféra. *Masarykova společnost*. [online]. [cit. 2017-01-06]. Dostupné na WWW: <http://masarykovaspolecnost.cz/zivotopis/hilsnerova-afera>.

⁷⁷ Srov. PRÁŠEK, J. *Písecké XX. století*, s. 10.

⁷⁸ Srov. ČERNÝ, B.; ŠUP, M.; VAŠÍČEK, P. *Hilsneriáda (k stému výročí 1899 - 1999)*, s. 97.

⁷⁹ Srov. Tamtéž s. 108.

1.3.3 Období 20. století

V době Hilsnerova procesu žilo v Písku 395 Židů.⁸⁰ Po vzniku samostatného Československa došlo v roce 1920 k přijetí ústavy, která zaručovala občanská a politická práva. Ta zaručovala občanská a politická práva všem občanům republiky bez rozdílu rasy, jazyka nebo náboženství. Židé tak byli uznáni za národnostní menšinu.⁸¹ V roce 1930 ve městě pobývalo 254 osob židovského vyznání.⁸² Především v období první republiky někteří členové židovské obce změnili vyznání.⁸³

Po hospodářské krizi přišla další výrazná změna pro postavení Židů. Vznik nacistického Německa doprovázelo v roce 1935 zveřejnění zlomového dokumentu pro jejich vyloučení z německé společnosti, známého jako *Norimberské zákony*. *Zákon o říšském občanství* definoval, kdo mohl být občanem Říše. Židé tak ztratili svá práva. Druhý z těchto zákonů, *Zákon na ochranu německé krve a německé cti* stanovil zákaz uzavírat sňatky mezi Židy a Němci, včetně mimomanželského styku.⁸⁴

Po okupaci zbylého českého území nacisty v roce 1939 došlo k několika protizidovským opatřením. Dne 31. srpna 1939 vydal Okresní úřad v Písku vyhlášku týkající se opatření ohledně styku židovského a nežidovského obyvatelstva. Na základě tohoto dokumentu byla Židům vyhrazena pouze jedna oddělená místnost v hotelu „U Zlatého kola“ a zákaz navštěvovat jiné podniky v Písku, označené *Židům nepřístupno* (*Juden nicht zugänglich*). Veřejnou čítárnu mohli využívat pouze v pondělí mezi osmou a desátou hodinou dopoledne. K nepřístupným místům patřily i lázně a městská plovárna. V biographech měli vyhrazeno pouze jednu lóži o kapacitě osmi osob. Pro živnostníky platilo povinné označení obchodů nápisem *Židovský podnik* (*Jüdische Unternehmung*).⁸⁵ Hned po okupaci Němci zahájili také soupis Židů.⁸⁶ Vlastní evidenci židovského obyvatelstva v okrese si vedla písecká četnická stanice.⁸⁷

---

⁸⁰ Srov. ROZKOŠNÁ, B.; JAKUBEC, P. *Židovské památky Čech: Historie a památky židovského osídlení Čech*, s. 291.

⁸¹ Srov. ČAPKOVÁ, K. Židé v první Československé republice. In *Holocaust.cz*. [online]. Poslední změna 3. 5. 2013 [cit. 2016-12-15]. Dostupné na WWW: <http://www.holocaust.cz/dejiny/konecne-reseni-zidovske-otazky/zide-v-ceskych-zemich-a-konecne-reseni-zidovske-otazky/zide-v-prvni-ceskoslovenske-republice/>.

⁸² Srov. ROZKOŠNÁ, B.; JAKUBEC, P. *Židovské památky Čech: Historie a památky židovského osídlení Čech*, s. 291.

⁸³ Knihy změn náboženského vyznání eviduje Státní okresní archiv v Písku pod fondem Okresní úřad Písek.

⁸⁴ Srov. *Norimberské zákony (1935)*. *Holocaust.cz*. [online]. 26. 9. 2011 [cit. 2016-12-15]. Dostupné na WWW: <http://www.holocaust.cz/dejiny/udalosti/norimberske-zakony-1935/>.

⁸⁵ Srov. *Omezení styku mezi obyvatelstvem nežidovským a židovským v Písku*. *Holocaust.cz*. [online]. Poslední změna: 2. 4. 2014 [cit. 2016-12-15]. Dostupné na WWW: <http://www.holocaust.cz/databaze-dokumentu/dokument/121694-omezeni-styku-mezi-obyvatelstvem-nezidovskym-a-zidovskym-v-pisku/>.

V roce 1940 byl zřízen společný rabinát pro obce Březnice, Hluboká nad Vltavou, Kardašova Řečice, Koloděje nad Lužnicí, Písek, Třeboň a Vodňany. Společným rabinem se stal Rudolf Ferda z Českých Budějovic.⁸⁸

Bez ohledu na zdraví museli Židé pracovat na stavbě Nového mostu nebo na těžkých lesních pracích v Píseckých horách. Od roku 1941 došlo k vydání nařízení o povinném označování žlutou hvězdou, s výjimkou těch, kteří žili ve smíšeném manželství. Jeden z dalších příkazů se týkal každé cesty mimo obvod města. Žid, který chtěl obvod překročit, musel mít písemné povolení okresního úřadu, oznámené policejnímu úřadu.⁸⁹

K zahájení postupných deportací píseckých Židů došlo v roce 1942. První, pouze tříčlenný transport do terezínského ghetta se uskutečnil 1. června 1942. V této skupině byli deportováni dva funkcionáři židovské náboženské obce, a to pokladník Viktor Bondy a starosta obce Arnošt Fantl.⁹⁰

Další transporty směřovaly do Klatov, kde v budově dnešní Střední průmyslové školy docházelo k roztřídění Židů z bývalých okresů Klatovy, Domažlice, Strakonice, Písek, Plzeň – jih a Příbram. Deportace do Terezína pokračovaly zejména transporty Cd a Ce.⁹¹ Krátce po příjezdu do Terezína zemřelo šestnáct osob starších 65 let v důsledku nemoci. Převážnou část židovských obyvatel terezínského ghetta od roku 1943 postupně soustředili od roku 1943 zejména do Osvětimi. Kromě Osvětimi několik osob zemřelo ve Flossenburgu nebo Dachau.⁹² Z početné komunity se po válce vrátily jen tři desítky osob židovského původu.⁹³

Po návratu Židů došlo v roce 1947 k uznání této obce státem a o rok později k restituci jejich majetku. Změna přišla v roce 1952, kdy židovská náboženská obec Písek změnila status na synagogální sbor, spadající pod židovskou náboženskou obec

---

⁸⁶ Srov. HÁJKOVÁ, A. Evidence protektorátního židovského obyvatelstva. In KÁRNÝ, M; KÁRNÁ, M. *Terezínské studie a dokumenty 1997*, s. 47.

⁸⁷ Srov. *Státní okresní archiv Písek*, fond Četnická stanice Písek, Evidence osob židovské národnosti v okrese Písek, kartotéka (1940), inv. č. 12, sign. IIB/1, kart. 1.

⁸⁸ Srov. MYSLIVOVÁ, M. Příběh synagogy v Písku – synagoga jako místo paměti? In ALTOVÁ, B. a kol. *Neklidná krajina vzpomínání: Konkurenční společenství paměti ve městě*, s. 104.

⁸⁹ Srov. ČERNOHORSKÝ, J. *Neumlčení: Reportáže z let 1941-1942*, s. 16.

⁹⁰ Srov. Transport Ez-St_20. *Holocaust.cz* [online]. Poslední změna 2. 4. 2014 [cit. 2016-12-20]. Dostupné na WWW: <http://www.holocaust.cz/transport/188-ez-st-20-pisek-terezin/>.

⁹¹ Historie. *Střední průmyslová škola, Klatovy*. [online]. [cit. 2017-01-05]. Dostupné na WWW: <http://klatovynet.cz/spskt/historie.asp>.

⁹² Srov. MYSLIVCOVÁ, M. Příběh synagogy v Písku – synagoga jako místo paměti? In ALTOVÁ, B. a kol. *Neklidná krajina vzpomínání: Konkurenční společenství paměti ve městě*, s. 105.

⁹³ Srov. PRÁŠEK, J. *Písecké XX. století*, s. 122.

v Plzni. Komunita ke všemu pozbyla svého zázemí prodejem synagogy a rabínského domu.⁹⁴

V letech 1968 a 1969 probíhala další vlna emigrací do Izraele, což znamenalo odchod mnoha židovských obyvatel z Československa.⁹⁵ Poslední informace o židovské komunitě v Písku jsou z konce šedesátých let.⁹⁶ Přesto v Písku sporadicky žijí potomci Židů, kteří pocházejí ze smíšených manželství, a proto mají i jiná náboženská vyznání. Je pravděpodobné, že v Písku již nevznikne nějaká další stabilní židovská obec.

---

⁹⁴ Podrobněji v kapitole 2.

⁹⁵ Srov. PAŘÍK, A. Z dějin židovských náboženských obcí v Čechách a na Moravě. In FIEDLER, J. *Židovské památky v Čechách a na Moravě*, s. 24.

⁹⁶ Srov. ROZKOŠNÁ, B.; JAKUBEC, P. *Židovské památky Čech: Historie a památky židovského osídlení Čech*, s. 291.

2 Místa

2.1.1 Synagoga

Synagoga je stavebně samostatná budova, jejíž architektonický ráz je určen jejím bohoslužebným účelem. Synagoga (slovo řeckého původu, znamená shromáždění) je místem i symbolem veřejného náboženského života židovské obce. Kromě toho, že byla místem modliteb, plnila také funkci prostoru vyučování náboženského zákona, shromaždiště pro veřejná jednání obce a rabínského soudu.⁹⁷

Píseckou synagogu najdeme v Soukenické ulici v centru města. Z architektonického hlediska nabývá významu tzv. orientálním, respektive maurským stylem s novorománskými prvky, vzhledem k tomu, že je v okrese Písek jediná svého druhu. Z minulosti tohoto místa lze uvést, že stojí na místě domu nazývaného „U Zlatého koflíku“, spojeného se životem básníka Adolfa Heyduka. Výstavba proběhla po zakoupení čísla popisného 78, v němž sídlil rabínský dům.⁹⁸ Tím v Písku nahradila předchozí modlitebny, situované v obydlích některého z Židů.

Aby mohla synagoga vůbec vzniknout, musela židovská obec v roce 1861 ustanovit zvláštní výbor, jemuž předsedal Adam Barth. Členy výboru se stal Jakub Spitz a Dr. Jakub Sachs. Na návrh továrníka Gabriela Weinera se následně vydaly akcie ve výši 50, 100 a 1000 zlatých. Důležitým několikatisícovým podílem na akciích přispěl písecký advokát židovského původu Israel Kohn, jehož následovali ostatní věřící ze židovské obce. Odhaduje se, že samotný náklad na výstavbu synagogy, s orientací východního průčelí do Soukenické a západního do Smetanovy ulice, tak činil 14 tisíc zlatých.⁹⁹

Exteriér dodnes doplňují kamenné desky Desatera. Ze západní strany lze vidět dekorativní věžičky, které původně zdobily kovové zlacené šesticípé hvězdy. Vedle toho nad vchodem můžeme spatřit nápis o předchozí rekonstrukci z roku 1909, kde hebrejský text čtvrtého verše stého žalmu doprovází jeho český překlad a datace opravy.¹⁰⁰

---

⁹⁷ ROZKOŠNÁ, B.; JAKUBEC, P. *Židovské památky Čech: Historie a památky židovského osídlení Čech*, s. 35.

⁹⁸ Srov. PRÁŠEK, J.; LUDVÍK, L. *Písecké ulice, náměstí, samoty a komunikace*, s. 34.

⁹⁹ Srov. ROKYCANÁ, J. *Dějiny Židů v Písku*. In GOLD, H. (ed.) *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart. Band I.*, s. 498.

¹⁰⁰ Viz Obrazová příloha

Do interiéru se vstupovalo atriem rabínského domu ze Smetanovy ulice. V předsáli se nacházelo obřadní umyvadlo (kijor), kde se rituálně omývaly ruce před bohoslužbami. Časy začátků ranních modliteb, jež se v průběhu roku lišily, oznamovaly synagogální hodiny ve zlaceném rámu a zdobené řezbou, vyrobené píseckým hodinářem Josefem Voglem. Šlo o šest ciferníků s jedním ciferníkem uprostřed, ukazujícím reálný čas. Dnes jsou tyto hodiny deponovány v Židovském muzeu v Praze.¹⁰¹

Ústřední prostor původně zdobila ornamentální výzdoba, spojovaná s píseckým malířem Václavem Šebelem.¹⁰² Maurský styl nevyužíval figurální motivy, výmalba zachycovala sloupy, nesoucí římsu, která připomínala perský koberec. Svě místo zde měly i zdobené lustry.¹⁰³ Před svatostánkem se nacházel čtecí pult (bima). Samotný áron obsahoval svitky Tóry. I při bohoslužbách v písecké synagoze muselo být respektováno oddělení mužů a žen. Schody ze vstupní haly vedly na postranní dřevěné galerie, kde se modlily židovské ženy. Muži vykonávali modlitby v lavicích v hlavním modlitebním sále.

Synagoga od svého uzavření za druhé světové války neslouží náboženským účelům. Přesto, že pravděpodobně nelze se stoprocentní jistotou určit, zda opony, pláštiky, povijany a štít na Tóru nebo synagogální pokrývka pocházejí právě z této synagogy, katalog sbírek Židovského muzea v Praze eviduje tyto předměty pod lokací Písek.¹⁰⁴

Během šoa, kdy se synagoga dostala do rukou nacistů, byla využívána jako sklad zabaveného majetku. Ani po navrácení obnovené židovské komunitě se předchozí bohoslužebný účel synagogy nenaplnil. Navíc v roce 1953 došlo k jejímu prodeji a výrazným architektonickým zásahům. Až do devadesátých let minulého století zde sídlil sklad oděvů. Tou dobou již v Písku neexistovala židovská pospolitost, a tak od

---

¹⁰¹ Srov. Synagogální hodiny. *Sbirky – kulturní dědictví on-line*. [online]. [cit. 2016-12-18]. Dostupné na WWW:

[http://www.esbirky.cz/predmet/49494?searchParams={%22filter%22%3A{%22keywords%22%3A\[%22synagog\u00e1ln\u00ed%22%2C%22hodiny%22\]}%2C%22order%22%3A%22relevance%22%2C%22itemsPerPage%22%3A24%2C%22path%22%3A%22eJyLrlbKS8xNVbJSCospNTBISynOSU3JrlQoqkzOyAGJpFpm5CtkAAXBHMM8MJWipKOUk5mXDdQWow%2BSTCyJ0QdrSY3RL6uEmGGfnVpZnl%2BUUmxbXJmXmJ6frupsrOpomJMHpl20M%2FJTMvMq1YAqUotsi1JzUssS85JTIWpjAdHVM50%3D%22}&sequencePointer=0](http://www.esbirky.cz/predmet/49494?searchParams={%22filter%22%3A{%22keywords%22%3A[%22synagog\u00e1ln\u00ed%22%2C%22hodiny%22]}%2C%22order%22%3A%22relevance%22%2C%22itemsPerPage%22%3A24%2C%22path%22%3A%22eJyLrlbKS8xNVbJSCospNTBISynOSU3JrlQoqkzOyAGJpFpm5CtkAAXBHMM8MJWipKOUk5mXDdQWow%2BSTCyJ0QdrSY3RL6uEmGGfnVpZnl%2BUUmxbXJmXmJ6frupsrOpomJMHpl20M%2FJTMvMq1YAqUotsi1JzUssS85JTIWpjAdHVM50%3D%22}&sequencePointer=0).

¹⁰² Srov. TYŠLER, B. L. Literární činnost profesorů a učitelů vyšších reálných škol Píseckých. *Otavan*, 1888, roč. 10, č. 33, s. 270.

¹⁰³ Srov. PIXOVÁ, J. Synagoga, ve které se skladovaly klobouky, se mění. *Jihočeský kurýr*, 2007, roč. 2, č. 44, s. 9.

¹⁰⁴ Srov. Katalog sbírek. *Židovské muzeum v Praze* [online]. [cit. 2017-01-02]. Dostupné na WWW: http://collections.jewishmuseum.cz/index.php/Browse/modifyCriteria/facet/place_facet/id/5006/mod_id/0

roku 1995 objekt vlastní Židovská obec v Praze. Po prohlášení za nemovitou kulturní památku následují nezbytné opravy. Práce na rekonstrukci pokračují, vzhledem k nedostatku finančních prostředků, dodnes.¹⁰⁵

2.1.2 Poválečná situace synagogy

Jak již bylo uvedeno, písecká synagoga sloužila jako úložiště zabaveného majetku. Přesto, že došlo k její restituci, získal ji po prodeji v roce 1953 Velkoobchod s oděvním zbožím v Praze.¹⁰⁶ Nový majitel začal objekt využívat pro potřeby skladu textilu. Tato změna se neobešla bez narušení interiéru a částečně i exteriéru. Vedle původního vchodu vznikla, paradoxně v místě svatostánku, průmyslová vrata určená k vjezdu nákladních aut ze Soukenické ulice. V úrovni ženské galerie se zrušily dřevěné pasáže, přičemž železobetonová podlaha rozdělila hlavní modlitební sál na dvě podlaží. Komín a výtah, společně se zabílením maleb, zdobících ústřední prostor, připravily synagogu o prvky podtrhující sakrální rozměr.¹⁰⁷

Díky tomuto využití měla synagoga alespoň základní technické zajištění. Tím se předešlo devastaci, která mohla vést k demolici objektu. Po rekonstrukcích exteriéru počátkem devadesátých let se roku 1995 jejím vlastníkem stala Židovská obec v Praze. Dnes je správou objektu pověřena akciová společnost Matana se sídlem v Praze.¹⁰⁸ V roce 2001 Ministerstvo kultury ČR prohlásilo synagogu za nemovitou kulturní památku. Při průzkumu interiérových omítek byla zjištěna mimořádně hodnotná monumentální malovaná výzdoba, což vedlo odbor kultury a cestovního ruchu Městského úřadu v Písku k rozhodnutí objekt rekonstruovat. K zásadním pracím patří statické zajištění stavby, což se týká zejména rekonstrukce krovu, ohrožujícího malby. Restaurátorské práce provádí akademický malíř Václav Špale, k jehož činnosti patří i záchrana interiéru pražské synagogy Na Palmovce.¹⁰⁹

---

¹⁰⁵ Detailněji v následující kapitole.

¹⁰⁶ Srov. *Státní okresní archiv Písek*, Sběrka – Miscelanea, kart. 13, sign. 251, Kopie materiálů ze soukromého archivu společnosti Matana a. s. týkající se prodeje bývalé synagogy v Písku (poškození, krádeže, opravy, zrušení).

¹⁰⁷ Srov. MYSLIVCOVÁ, M. Příběh synagogy v Písku - synagoga jako místo paměti? In ALTOVÁ, B. a kol. *Neklidná krajina vzpomínání: Konkurenční společenství paměti ve městě*, s. 106.

¹⁰⁸ Více Matana a. s. *Správa nemovitostí, péče pro židovské památky*. [online]. [cit. 2017-01-02].

Dostupné na WWW: <http://www.matana.cz/>.

¹⁰⁹ Srov. PIXOVÁ, J. Synagoga, ve které se skladovaly klobouky, se mění. *Jihočeský kurýr*, 2007, roč. 2, č. 44, s. 9.

Město se v obnově synagogy výrazně angažovalo roku 2009. Tou dobou byla připravována žádost o dotaci z Regionálního operačního programu. Zvažovalo se propojení památky se sousední budovou bývalé základní školy Jana Amose Komenského, v níž se počítá s novým sídlem městské knihovny. Město Písek se záměrem rekonstruovat a adaptovat oba objekty na Komunitní centrum celoživotního vzdělávání regionu Písecko přineslo možné řešení problematického přístupu do synagogy. Kromě jiného, směřovalo k alternativnímu využití, například pro výstavy ze sbírek Židovského muzea, koncerty, apod.¹¹⁰ K realizaci projektu však nedošlo.

Další nadějný obrat v záchraně synagogy měl dojít návazností na projekt Deset hvězd. Synagoze v Písku byla přidělena částka 40 milionů korun, díky které mohla proběhnout kompletní rekonstrukce, včetně vybavení a expozice.¹¹¹ K realizaci však nedošlo (nezdařilo), čímž Židovská obec v Praze přišla o dotaci Ministerstva pro místní rozvoj a opravy musí i nadále probíhat z menších finančních příspěvků.¹¹²

V současné době dochází k dokončení rekonstrukce krovu. Do budoucna vzniká otázka, zda se interiér synagogy vrátí do původní podoby, nebo zda půjde o dobový památník upomínající na epochy, kdy synagoga nesloužila pouze sakrálnímu využití.¹¹³

Od roku 2006 má veřejnost možnost navštívit synagogu v rámci příležitostných kulturních akcí. Z počátku zde probíhal festival Židovské dny, později představení Obět' divadla Continuo nebo komentované prohlídky u příležitosti Dnů evropského dědictví.

2.1.3 Písecké svitky Tóry

K důležité složce židovské liturgie patří četba z posvátného svitku Tóry, obsahující text Pentateuchu. Každý svitek, který konkrétní židovská obec vlastní, se těší neskonalé vážnosti a lze ji považovat za neodmyslitelnou součást této kultury.

Sefer Tóra je uložena v synagoze ve svatostánku (aron ha-kodeš), orientovaném směrem k Jeruzalému. Místo se svitky běžně zakrývá ozdobný závěs (parochet).¹¹⁴

---

¹¹⁰ Srov. KOLÁŘOVÁ, L. Židovská synagoga se dočká využití. *Písecký deník* [online]. 21. 1. 2009 [cit. 2016-12-29]. Dostupné na WWW: http://pisecky.denik.cz/zpravy_region/pi_20090121synagoga.html.

¹¹¹ Srov. Písecká synagoga dostane 40 milionů, její obnova jde do finále. *Českobudějovický deník* [online]. 14. 1. 2015 [cit. 2016-12-15]. Dostupné na WWW:

http://ceskobudejovicky.denik.cz/kultura_region/pisecka-synagoga-dostane-40-milionu-jeji-obnova-jde-do-finale-20150113.html.

¹¹² Srov. CIBULOVÁ VOKATÁ, J.; ZAHRADNÍKOVÁ, A. Synagoga v Písku bude chátrat dál. Židovská obec peníze na opravu nedostane. *Český rozhlas*. [online]. 20. 4. 2015 [cit. 2016-12-20].

Dostupné na WWW: http://www.rozhlas.cz/cb/zpravodajstvi/_zprava/synagoga-v-pisku-bude-chatrat-dal-zidovska-obec-penize-na-opravu-nedostane--1480540.

¹¹³ Ústní sdělení správce synagogy Ing. Václava Kinského dne 14. 9. 2016.

Nejstarší ozdobný závěs z Písku, o kterém se prameny zmiňují, vznikl roku 1698 jako dar Maiera Kavky a jeho manželky Gitl, pocházející z rodiny Weislovy.¹¹⁵

Svitky se nacházely v synagogách do druhé světové války. V květnu 1942 nacistický úřad zabývající se židovskou otázkou v Praze, Ústředna pro židovské vystěhovalce, přikázal, aby fungující židovské obce v Protektorátu zaslaly své liturgické předměty do sbírek vznikajícího Židovského ústředního muzea.¹¹⁶

Po druhé světové válce se navrácení svitků, dosud uložených v různých skladech, stalo předmětem žádostí, které obnovené židovské obce podávaly Židovskému muzeu v Praze. Všem bylo vyhověno, a tak se obnoveným obcím vrátilo přibližně 210 svitků k liturgickým účelům.¹¹⁷

V roce 1964 došlo k prodeji přibližně 1500 svitků Tóry do Velké Británie. V Londýně se následně dostaly do židovské komunity ve Westminsteru, kde byly deponovány v expozici Kent House.¹¹⁸

Svitek č. 65 s označením Písek – Strakonice vlastní židovská obec v Colchestru ve Velké Británii. Roku 2009 zástupci této komunity dokonce navštívili Českou republiku, konkrétně Strakonice a místa spjatá s tamní židovskou minulostí. Zde se setkali se středoškolskými studenty společně s pedagogem Pavlem Sekyrkou na místě strakonického památníku holokaustu.¹¹⁹

Svitek č. 368 vznikl na konci 18. století. Jeho válečný osud proběhl byl podobný mnoha dalším. Její nový vlastník Torah Memorial Trust (Westminsterská synagoga) ve spolupráci s Project Judaica Foundation (Washington D. C.) v roce 1994 umožnil zápujčku svitku U. S. Military Academy ve West Pointu v New Yorku. Vytvořená deska, připomínající pohnutý příběh Tóry, zdobí její nový „domov“.¹²⁰

---

¹¹⁴ Srov. PĚKNÝ, T. *Historie Židů v Čechách a na Moravě*, s. 117.

¹¹⁵ Srov. ROKYCANA, J. *Dějiny Židů v Písku*. In GOLD, H. (ed.) *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart. Band I*, s. 492.

¹¹⁶ Srov. VESELSKÁ, D.; VESELSKÁ M. *Druhý život českých svitků Tóry: České svitky Tóry v Memorial Scrolls Trust v Londýně a Židovském muzeu v Praze*, s. 30.

¹¹⁷ Srov. Tamtéž, s. 34.

¹¹⁸ Více: *Memorial Scrolls Trust*. [online]. [cit. 2016-12-02] Dostupné na WWW:

<http://www.memorialscrollstrust.org/>.

¹¹⁹ Srov. The Czech Connection. *Colchester and District Jewish community*. [online]. [cit. 2016-12-02] Dostupné na WWW: <http://www.cdjc.org.uk/gallerystrakonice.shtml>.

¹²⁰ Srov. West Point Revisited: The Jewish Chapel – Part Two. *Pressvision's Blog*. [online]. 3. 6. 2012 [cit. 2016-12-02] Dostupné na WWW: <https://pressvision.wordpress.com/2012/06/03/west-point-revisited-the-jewish-chapel-part-two/>.

Svitek č. 393 byl dopraven do Velké Británie letadlem. Zvláštností je, že krabice s Tórou měla v letadle vlastní sedadlo. Od roku 1990 je trvale zapůjčena malé komunitě Kol HaEmek v Severní Kalifornii, kde ji využívají ke slavnostním příležitostem.¹²¹

Svitek č. 651 pochází z poloviny 19. století. Poté, co se v roce 1964 dostal do Londýna, byl na počátku sedmdesátých let zapůjčen Congregation Gates of Heaven v Schenectady. Mediální pozornosti se Tóře dostalo v roce 1991, kdy Růžena Černíková z Československé společnosti přátel Izraele v Písku, s úmyslem zachránit dědictví židovské kultury, navázala kontakt s touto kongregací. Rabín Bernard H. Bloom se vyjádřil, že v případě, že bude podána žádost o navrácení svitku, budou ji respektovat. Svitek dodnes slouží k obřadům dosažení náboženské dospělosti jako je bar micva, případně bat micva.¹²²

Svitek č. 408 se po dvanáctihodinové cestě letadlem dostal na mezinárodní letiště Orlando na Floridě ve Spojených státech. Zde byl předán Harrymu Lowensteinovi. Tóru tak dnes mají trvale zapůjčenou věřící z komunity Congregation Shalom Aleichem v Kissimmee na Floridě.¹²³

2.2.1 Židovský hřbitov

K židovské náboženské obci patří i židovský hřbitov. Platí zde tradiční židovská zásada nenarušitelnosti hrobů. To znamená, že ostatky zemřelých mají zůstat navždy tam, kde byly pohřbeny.¹²⁴

V souvislosti s pohřbíváním členů židovské komunity v Písku existuje nepotvrzená hypotéza o lokalitě nazývané Židovský krchůvek. Tento spíše lidový termín se objevuje zejména ve starší literatuře (August Sedláček, Jaroslav Rokycana). Ačkoliv jméno i polohu můžeme považovat za pravděpodobné, nepodařilo se prokázat, že by tato parcela za Šobrovnou skutečně sloužila k pohřebním účelům.¹²⁵ Pokud se zde opravdu v minulosti pohřbívalo, tak tato funkce musela zaniknout, neboť Jaroslav Rokycana

---

¹²¹ Srov. ROSEN, K. Turn and return again. *Kol HaEmek*. [online]. [cit. 2016-12-02] Dostupné na WWW: http://www.kolhaemek.org/torah_history.htm.

¹²² Srov. The Daily Gazette article printed April 13, 1991: Leaders Back Czech Appeal for Synagogue. *Congregation Gates of Heaven*. [online]. [cit. 2016-12-02] Dostupné na WWW: <http://www.cgoh.org/images/PDFs/news%20paper%20article%20restore%20bohemian%20syn.pdf>.

¹²³ Srov. LOWENSTEIN, C. Memorial Torah. *Congregation Shalom Aleichem*. [online]. [cit. 2016-12-02] Dostupné na WWW: http://www.shalomaleichem.com/index_files/Page393.htm.

¹²⁴ Srov. FIEDLER, J. O ghettech, synagógách a hřbitovech. In FIEDLER, J. *Židovské památky v Čechách a na Moravě*, s. 34.

¹²⁵ Srov. SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II.: Od zřízení král. úřadu*, s. 447.

uvádí, že Židé v Písku v roce 1785 svoje pohřebiště neměli a své mrtvé pochovávali na židovském hřbitově v nedalekých Miroticích.¹²⁶

Založení nám známého židovského hřbitova se uskutečnilo roku 1876 v polích za Pražským předměstím, 1,7 kilometru severozápadně od Písku.¹²⁷ Zásahu na jeho vybudování mělo několik členů písecké židovské komunity. K nejznámějším lze uvést starostu židovské náboženské obce MUDr. Šimona Sachse. Ten má vedle Israela Kohna zásluhy na vybudování písecké synagogy. Náhrobky původně obsahovaly pouze německé nápisy. První pomník s českým nápisem se zde objevil po pohřbu studenta Leopolda Abelesa v roce 1882.¹²⁸ Na dochovaných náhrobcích se dnes můžeme setkat s německými či českými texty doprovázenými hebrejskými nápisy.

Do areálu hřbitova příchozí vcházeli přiléhajícími budovami. V nich se nacházela vstupní hala, obytná místnost hrobníka a umrlčí komora. Díky pohřebnímu bratrstvu (Chevra Kadiša) zde také docházelo k rituálnímu omytí mrtvých před pohřbem (tahara, respektive tohara). Hroby byly v dobách využívání hřbitova vykopávány odzadu zprava doleva směrem dopředu, a to bez rozdílu majetku. Pohřby probíhaly pohřbíváním v prostých dřevěných rakvích do země pomocí rámu a rumpálu.¹²⁹

Během historie hřbitova zde našla místo posledního odpočinku valná většina členů písecké židovské obce. Dodnes jsou zde zachovány náhrobky obou rodičů Richarda Weinera, pomník hodináře Josefa Vogla, strýce hudebníka Otto Sattlera a dalších.¹³⁰ Původně zde byl i náhrobek samotného Weinera. K výjimečné exhumaci a přemístění jeho ostatků na písecký Lesní hřbitov došlo se svolením pražské Židovské obce v roce 1987.

Hřbitov sloužil svému původnímu účelu až do období druhé světové války. Poslední pohřeb se zde konal roku 1942. Výjimečně se zde pohřbívalo i po druhé světové válce, což dokazuje náhrobek Viktora Vogla z roku 1946. Od té doby začal postupně chátrat. Poté, co byly v šedesátých letech zbourány přiléhající budovy, došlo k záměru likvidace tohoto místa. Po celé řadě jednání došlo k rozhodnutí areál hřbitova zmenšit a pietně upravit, což se uskutečnilo začátkem devadesátých let.¹³¹

---

¹²⁶ Srov. ROKYCANA, J. Dějiny Židů v Písku. In GOLD, H. (ed.) *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart. Band I*, s. 495.

¹²⁷ Někteří autoři uvádí také rok 1879.

¹²⁸ Srov. ROKYCANA, J. Dějiny Židů v Písku. In GOLD, H. (ed.) *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart. Band I*, s. 500.

¹²⁹ Srov. KVASNIČKOVÁ, K. Písecké hřbitovy. In *Písecká čítanka. 2. díl*, s. 81.

¹³⁰ Obrazová příloha

¹³¹ Detailněji následující kapitola

2.2.2 Úpravy židovského hřbitova

Písecký židovský hřbitov začal postupně chátrat již během druhé světové války. Vzhledem k době, kdy se zde přestalo pohřbívat, se nabízí vysvětlení, že k devastaci došlo pouze vinou nacistů. Jde však o mylné domněnky. Toto odlehlé místo využívali vojáci československé armády z nedalekých kasáren jako cvičiště.¹³² Navíc roku 1950 zpustošili hřbitov neznámí vandalové. Tehdy povalili 17 náhrobních kamenů, vytrhali železné mříže a kolíky s tabulkami.¹³³

Další změny pro písecký židovský hřbitov přinesla šedesátá léta. V roce 1967 směrný územní plán města narýsoval trasu silničního obchvatu, který měl vést na místě této lokality.¹³⁴ Koncem dekády se místo posledního odpočinku členů židovské obce nacházelo v dezolátním stavu. Po dlouhých jednáních došlo roku 1969 k demolici bývalého hrobnického domu, jenž řadu let chátral.¹³⁵

V průběhu osmdesátých let devastace hřbitova pokračovala. Opuštěný objekt více zarůstal neudržovanou zelení a o povalené náhrobky, které po jejich prodeji kamenickým dílnám při MNV v Banské Bystrici nebyly odvezeny, se vlekly písemné spory. V dubnu 1986 odbor kultury ONV upozornil obvodní oddělení Veřejné bezpečnosti na nezákonnou manipulaci s hroby. Jedenáct hrobů bylo vykopáno bez vědomí židovské obce v Praze.¹³⁶ Povolená exhumace proběhla o rok později. Ostatky básníka Richarda Weinera našly místo posledního odpočinku na Lesním hřbitově v Písku, kde již od roku 1973 zdobila oddělení čestných hrobů původní plastika Smutku od Václava Vokálka. Náhrobek byl nejprve umístěn na židovském hřbitově v Oseku u Radomyšle a od roku 1995 našel své místo ve sbírkách Prácheňského muzea v Písku.¹³⁷

Počátkem devadesátých let byly učiněny kroky k záchraně píseckého židovského hřbitova a uvedení památky do pietního stavu. Společně se zmenšením plochy objektu byly restaurovány náhrobky a dokončena ohradní zeď. V červenci roku 2007 došlo k vandalským útokům v areálu hřbitova. Neznámí pachatelé poničili 23 náhrobních

---

¹³² Srov. PRÁŠEK, J. *Písecké XX. století*, s. 162.

¹³³ Srov. Tamtéž, s. 122.

¹³⁴ Srov. KOLÁŘ, O. Příběh židovského hřbitova v Písku. *Otavín*, 2001, č. 4, s. 41.

¹³⁵ Srov. *Státní okresní archiv Písek*, Sbirka – Miscelanea, kart. 13, sign. 251, Kopie materiálů ze soukromého archivu společnosti Matana a. s. týkající se prodeje bývalé synagogy v Písku (poškození, krádeže, opravy, zrušení).

¹³⁶ Srov. KOLÁŘ, O. Příběh židovského hřbitova v Písku. *Otavín*, 2001, č. 4, s. 43.

¹³⁷ Srov. KOTALÍK, J. Náhrobek Richarda Weinera. In BARTOŠ, V. (odp. red.) *Prácheňské muzeum v Písku: Zpráva o činnosti za rok 1995*, s. 53.

kamenů, rozlomili dvě desky a ulomili hrany na pomnících. Celková škoda byla vyčíslena na 58 000 korun.¹³⁸

V roce 2016 byly z iniciativy vnuka Kamily Stösslové Milana Stössla umístěny dvě pamětní desky připomínající návštěvníkům hřbitova židovskou obec v Písku. V současné době je správou pověřena společnost Matana a klíče poskytovány Infocentrem Písek.¹³⁹ Do budoucna se předpokládá zpracování lokality do elektronické databáze židovských hřbitovů na elektronické databázi českých a moravských hřbitovů.¹⁴⁰

2.3.1 Rabínský dům

V rabínském domě se nacházel, jak už z názvu vyplývá, služební byt rabína. V minulosti bychom tu také našli židovskou školu nebo obecní dům. Někdejší rabínský dům v Písku měl své sídlo ve Smetanově ulici pod číslem popisným 78 vedle bývalé základní školy Jana Amose Komenského.¹⁴¹

Z minulosti domu máme zprávy o záměru, kdy město vykoupilo domy s čísly popisnými 78 a 79 za účelem demolice. Vybudování vojenských kasáren, jak bylo zamýšleno naložit s místem po obou domech, se nerealizovalo, a tak ona kasárna našla vhodné místo v dnešní Karlově ulici. V souvislosti s píseckou židovskou komunitou lze zmínit, že roku 1868 zakoupila budovu s číslem popisným 78 a během několika následujících let v jejím zadním traktu postavila synagogu, jejíž západní průčelí je v průjezdu v atriu i dnes viditelné.¹⁴²

V budově také sídlil obecní dům a židovská škola. Byla financována židovskou obcí a školním výborem. Tato škola patřila ke konfesijním, původně s výukou v němčině. Roku 1893 došlo k její přeměně na dvoutřídní školu s výukou v češtině. Jan Matzner ve své knize *Královské město Písek* uvádí, že ve školním roce 1896/1897 škola měla 49 žáků.¹⁴³ Jaroslav Rokycana uvádí počet 44 žáků.¹⁴⁴

---

¹³⁸ Srov. Zkáza na židovském hřbitově. *Písecké postřehy*, 2007, roč. 16, č. 31, s. 1.

¹³⁹ Židovské památky. *Oficiální turistický portál města Písek* [online]. 3. 9. 2014 [cit. 2017-01-10] Dostupné na WWW: <http://www.pisek.eu/zhidovske-pamatky/d-1040>.

¹⁴⁰ Srov. Stav dokumentace. *Chewra (projekt Keshet)* [online]. [cit. 2016-12-29] Dostupné z: <http://www.chewra.com/keshetnew/kweb/kategorie.aspx?kid=178>.

¹⁴¹ Viz obrazová příloha

¹⁴² Srov. PRÁŠEK, J.; LUDVÍK, J. *Písecké ulice, náměstí, samoty a komunikace*, s. 32.

¹⁴³ Srov. MATZNER, J. *Královské město Písek: Průvodce městem a okolím, jakož i dějiny jeho*, s. 278.

¹⁴⁴ Srov. ROKYCANA, J. Dějiny Židů v Písku. In GOLD, H. (ed.) *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart. Band I.*, s. 498.

Vedle školy bychom našli i služební byt šámese a kantora,¹⁴⁵ kterým byl ve třicátých letech 20. století Ignác Schulz. Jeho vnuk, publicista Milan Schulz vzpomíná, že dvakrát v tomto domě trávil dovolenou.¹⁴⁶

Od roku 1952 zde sídlil synagogální sbor, jehož existence neměla dlouhého trvání. V roce 1955 došlo k prodeji čísla popisného 78.¹⁴⁷ Po restituci počátkem devadesátých let se naskytl možnost restituce rabínského domu do majetku Židovské obce v Praze. Přesto byl dům narychlo prodán do soukromého vlastnictví.¹⁴⁸ Vzhledem k tomu, že vlastník není nakloněn možnosti průchodu do synagogy, vzniká problematická otázka, jak návštěvníci budou do objektu přicházet.

2.3.2 Synagogální sbor

Poválečná židovská komunita v Písku byla roku 1947 uznána jako jedna z 53 židovských obcí v Československu. Později přišla reorganizace, kdy na třetím sjezdu delegátů židovských obcí, konaném dne 29. června 1952, došlo k usnesení zřídit pouze devět židovských obcí sídlících v Ostravě, Olomouci, Brně, Ústí nad Labem, Plzni, Kyjově, Liberci, Karlových Varech a Praze. Každá z nich měla menší jednotky nazývané synagogální sbory.¹⁴⁹ V Písku vzniklý synagogální sbor příslušel k židovské náboženské obci v Plzni.

Rabínský dům, který Židé získali po druhé světové válce zpět do vlastnictví, se stal centrem obnovené židovské komunity. Předválečná bohoslužebná funkce synagogy se již neobnovila, a tak těmto účelům začala sloužit malá modlitebna situovaná v tomto domě. Přeživší židovští věřící zahájili činnost synagogálního sboru slavnostní bohoslužbou. Ta se konala 19. října 1952 za přítomnosti úřadujícího předsedy Rady židovských náboženských obcí a píseckého rodáka Emila Neumanna, bratrů

---

¹⁴⁵ *Šámes nebo šamaš: doslova „zřízenec“, označení pro placeného obecního pracovníka, zvláště takového, který má na starosti celkovou údržbu synagogy.* (NEWMAN, J.; SIVAN, G. *Judaismus od A do Z*, s. 203); *Kantor: náboženský „dohlizitel“, heb. Chazan, muž, který jako šliach cibur vede v synagóze modlitby* (NEWMAN, J.; SIVAN, G. *Judaismus od A do Z*, s. 82).

¹⁴⁶ Srov. SCHULZ, M. *Hledání ztraceného času, aneb Co jsem nezapomněl*, s. 21.

¹⁴⁷ Srov. *Státní okresní archiv Písek*, Sbirka – Miscelanea, kart. 13, sign. 251, Kopie materiálů ze soukromého archivu společnosti Matana a. s. týkající se prodeje bývalé synagogy v Písku (poškození, krádeže, opravy, zrušení).

¹⁴⁸ Ústní sdělení správce synagogy Ing. Václava Kinského dne 14. 9. 2016.

¹⁴⁹ Srov. Petr Sedlák. *Obnovování a organizace židovských náboženských obcí v českých zemích po druhé světové válce. Federace židovských obcí v ČR.* [online]. [cit. 2016-12-15]. Dostupné na WWW: <https://www.fzo.cz/o-nas/historie/>.

Ledererových z Březnice a dalších zúčastněných. O liturgický zpěv se postaral vrchní kantor Rudolf Fischer a přítomen byl i vrchní rabín Gustav Sicher.¹⁵⁰

V poválečných letech synagogální sbor nepůsobil pouze na této adrese. Po prodeji domu našel místo v obytném domě Alberta Sanda v ulici Na Houpačkách, kde je doložen roku 1955.¹⁵¹ Později však zanikl.

---

¹⁵⁰ Srov. KISCH, Š. K znovuzřízení modlitebny v Písku. *Věstník židovských náboženských obcí*, 1952, roč. 14, č. 12, s. 94.

¹⁵¹ Srov. *Státní okresní archiv Písek*, Sbirka – Miscelanea, kart. 13, sign. 251, Kopie materiálů ze soukromého archivu společnosti Matana a. s. týkající se prodeje bývalé synagogy v Písku (poškození, krádeže, opravy, zrušení).

3 Osobnosti

V souvislosti s píseckou židovskou komunitou nemáme zprávy o ghettu, v němž byli její členové soustředěni. V různých dobách patrně existoval spíše společný dům. Po uznání občanské rovnoprávnosti v 19. století se objevilo několik osobností různých profesí. Mezi ně patřili například lékaři (Mojžíš Klepetář, Šimon Sachs, Emil Fröhlich), obchodníci (Arnošt Fantl, Moritz Platovský, Ludvík Kafka), továrníci (Gabriel Weiner, Marek Spitz, Viktor Bondy) či advokáti (Leopold Bloch).

Význam nejen pro židovskou obec přineslo působení Israela Kohna v úřadu zastupujícího purkmistra. Na poli literárním vynikl písecký rodák Richard Weiner. V oblasti duchovní v Písku působili významní rabíni (Moritz Grünwald, Friedländer, Polák), šamesové nebo kantoři (Ignác Schulz).

Vedle toho fungovalo v Písku na úrovni židovské obce několik spolků (Spolek židovských paní) nebo pohřební bratrstvo Chevra Kadiša) a nadací (Nadace Jakuba Blocha).

3.1 Israel Kohn

Mezi osobnostmi, působící jak v písecké židovské obci, tak i ve veřejném životě města patří bezpochyby osobnost advokáta Israela Kohna. Jeho rodina byla pravděpodobně na úrovni židovské komunity velmi vážená, vzhledem k tomu, že v Písku působil již jeho pradědeček ve funkci místního rabína.¹⁵²

Narodil 1. října 1818 v Písku jako syn Wolfa Kohna a Anežky, rozené Ochsové. Po absolvování píseckého gymnázia studoval práva na Karlově univerzitě v Praze. Poté, co zde absolvoval právnickou fakultu, si roku 1844 otevřel v rodném městě advokátní praxi. Kolem roku 1854 se stal právním zástupcem písecké obce.¹⁵³ Na sklonku života žil v domě číslo popisné 56, na jehož místě lékárník Rudolf Dvořáček začal roku 1898 stavět budovu hotelu Otava. Tento dům po Kohnově smrti obývala jeho sestra Anna.¹⁵⁴

V souvislosti s jeho činností je třeba nastínit dobový kontext druhé poloviny 19. století. Město se stává českým městem se vzniklou městskou samosprávou.

---

¹⁵² Srov. ROKYCANA, J. Dějiny Židů v Písku. In GOLD, H. (ed.) *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart. Band I*, s. 500.

¹⁵³ Srov. SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II.: Od zřízení král. úřadu až do dnešní doby*, s. 490.

¹⁵⁴ Srov. Tamtéž, s. 550.

Dosavadní regulovaný magistrát byl po roce 1850 nahrazen obecním výborem s výkonným orgánem, jenž tvořili zvolený purkmistr a čtyři radní. Při reorganizacích a vzniku politických a hospodářských úřadů se soudy vznikly problémy, které měly jádro v nedostatku veřejných budov. To se týkalo i samotné radnice, kde tehdy sídlil zemský soud. Obecní úřad musel najít své sídlo pronajmutím domu číslo popisné 120 na Velkém náměstí.¹⁵⁵ Kohn usiloval zejména o to, aby se radnice dostala znovu do majetku města. Do roku 1860 proběhl právní spor o radniční budovu. Nakonec zemský soud našel své zázemí v domě „U hada“ (číslo popisné 120) výměnou za budovu radnice.¹⁵⁶

Po purkmistrovi Stolzovi, který se zadlužil a vyhlásil insolventci, se prozatímního vedení města ujal Kohn. Ten byl již v červnu 1869 zvolen prvním radním, neboli náměstkem starosty. To se nezamlouvalo zámožnějším měšťanům, vzhledem k jeho židovskému původu. Podobný přístup ke Kohnově úřadu měli také studenti. Posměšnými vtipy na Kohna a městskou radu tehdy přispíval do Humoristických listů budoucí pražský policejní komisař Václav Mollenda, který v té době v Písku studoval.¹⁵⁷

V době, kdy docházelo k výstavbě synagogy, se zastupitelstvo usneslo, že pošle deputaci ve složení Tomáše Šobra, Israela Kohna a Esquira Knighta k ministerstvu obchodu se žádostí o vybudování nové dráhy ve směru Zdice - Protivín, což bylo realizováno po Kohnově smrti v roce 1875.¹⁵⁸

Jak bylo uvedeno, město po odstoupivším purkmistru Augustinu Stolzovi prozatímně vedl Israel Kohn.¹⁵⁹ V této funkci zůstal až do roku 1872, kdy byl zvolen rodilý Němec František Gamisch.¹⁶⁰

Kohn zemřel 2. března 1874. Byl pohřben na židovském hřbitově v Miroticích, kde byli Židé z Písku pohřbíváni. Jeho náhrobek zdobil nápis: „*Zde odpočívá nádhera Izraele. Kněz nejvyššího Boha, praví Eškol ha-kofer, Učenec a znalec Písma. V radě města oblíbený, u lidu i u dvora.*“¹⁶¹

---

¹⁵⁵ Srov. PRÁŠEK, J. *Písecké 2. tisíciletí*, s. 160.

¹⁵⁶ Srov. SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II.: Od zřízení král. úřadu*, s. 299.

¹⁵⁷ Srov. MALÝ, J. (ed.) *Paměti prof. K. Nigra: Písecké vzpomínky*, s. 209.

¹⁵⁸ Srov. SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II.: Od zřízení král. úřadu*, s. 354.

¹⁵⁹ Kohnovo působení ve vedení města je nepřesně spojováno s úřadem píseckého starosty.

¹⁶⁰ Srov. MALÝ, J. (ed.) *Paměti prof. K. Nigra: Písecké vzpomínky*, s. 224.

¹⁶¹ Srov. ROKYCANA, J. *Dějiny Židů v Písku*. In GOLD, H. (ed.) *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart. Band I.*, s. 497.

3.2 Marek Spitz

Mezi funkcionáři židovské náboženské obce působil Marek Spitz. Více než jeho aktivita spojená s funkcí starosty židovské komunity je znám v souvislosti s průmyslovým životem města. Jeho jméno je totiž spojováno s továrnou na papír a lepenku, nacházející se na Václavském předměstí.

Marek Spitz se narodil 18. ledna 1844 ve Zbraslavicích u Kutné Hory jako syn Davida Spitze. Po svém příchodu do Písku v roce 1867 se oženil se svou první ženou Terezií. S ní měl čtyři děti, z nichž dvě zemřely v dětském věku. Po její smrti si roku 1874 vzal pravděpodobně mladší sestru své manželky Matyldu. Z tohoto manželství se narodily další čtyři děti.¹⁶² Z příbuzenstva Marka Spitze lze uvést především pozdější majitele papírny, syny Julia a Karla. Spitzovým zeťem byl Rudolf Weil, majitel Drátovského mlýna.

Spitzovo působení v Písku nabralo významný obrat zakoupením mlýna u Svatého Václava roku 1879. Zde vybudoval na místě bývalé valchy papírnu. Tato továrna na lepenku a slaměný papír byla již následujícího roku v provozu. Stroje papírny byly poháněny jedním velkým a jedním malým vodním kolem soustavy Souzelleta s jednou turbínou. V roce 1894 zde pracovalo 47 dělníků.¹⁶³

Spitz žil společně se svou rodinou v domě číslo popisné 106 na Velkém náměstí, známém jako dům U lodi.¹⁶⁴ Kromě jiného byl starostou židovské obce v Písku. Jaroslav Rokycana ho označuje jako váženého občana, člena rady města. V letech 1889 a 1891 byl jmenován členem obecní spořitelny. Vedle působení ve správní radě měšťanského pivovaru lze zmínit i jeho členství ve veřejných institucích města a komisích.¹⁶⁵

Marek Spitz zemřel 27. března 1908 v Písku. Jeho nástupcem ve funkci starosty židovské obce se stal MUDr. Robert Kohn, který ho v době nemoci ošetřoval. Pohřeb se konal 29. března 1908 na židovském hřbitově v Písku za účasti členů městské rady, obecního a okresního výboru, ředitelství městské spořitelny. Vedle toho zde bylo přítomno představenstvo židovské obce s deputacemi židovských obcí, dobrovolný

---

¹⁶² Srov. PIXOVÁ, J. *Jak se žilo v Písku u Svatého Václava*, s. 67.

¹⁶³ Srov. JÍŠA, Z. *Historie a současnost podnikání na Písecku*, s. 59.

¹⁶⁴ Srov. *Státní okresní archiv Písek*, fond Okresní úřad Písek I, inv. č. 1825.

¹⁶⁵ Srov. ROKYCANA, J. *Dějiny Židů v Písku*. In GOLD, H. (ed.) *Die Juden und Judengemeinden Písek in Vergangenheit und Gegenwart. Band I.*, s. 500.

spolek hasičů a také úředníci a dělníci papírny. Za židovskou obec řeč pronesl rabín V. Polák s náměstkem starosty židovské obce v Písku JUDr. Leopoldem Blochem.¹⁶⁶ Dnes není známo přesné místo Spitzova posledního odpočinku, ani se nedochoval jeho náhrobek.

3.3 Richard Weiner

Nejznámější osobností židovského původu města Písku je pro veřejnost bezpochyby básník, prozaik a novinář Richard Weiner. Pocházel z prostředí asimilované židovské rodiny továrníka Gabriela (nebo také Gustava) Weintera. Otcova továrna na cukrovinky a lihoviny měla své sídlo ve vnitrobloku někdejšího domu „U hvězdy“ v Budovcově ulici. Narodil se 6. listopadu 1884 v Písku.¹⁶⁷ Měl dvě sestry a dva bratry, s nimiž udržoval kontakt formou korespondence.¹⁶⁸ Přesto, že jeho rodiště bylo pro jeho tvorbu velmi významné, prožil převážnou část svého života mimo Písek.

Richard Weiner maturoval na písecké reálce. Poté pokračoval ve studiu chemie v Praze na Vysokém učení technickém v Praze. Po absolvování studia se jako inženýr dostal do švýcarského Curychu a do německých Cách, kde si doplňoval vzdělání. Později získal své první zaměstnání v soukromé laboratoři ve Freisingu v Bavorsku. Následně přešel do závodu na sladové přípravy v Allachu u Mnichova. Od roku 1912 se věnoval pouze literární dráze.¹⁶⁹

V případě samotné tvorby lze hledat počátky již během Weintera studia v Písku. Tehdy přispíval svými básněmi do „Zábavné přílohy“ Píseckých listů pod pseudonymem Jan Bol.¹⁷⁰ Z období v Allachu víme, že publikoval v česko – židovském časopise Rozvoj, tentokrát jako Štěpán Golev. Pod svým jménem zveřejňuje dvě své básně v periodiku Novina pod redakčním vedením F. X. Šaldy. Poté, co ukončil zaměstnání inženýra, odjel do Paříže, kde působil jako dopisovatel Samostatnosti.¹⁷¹ Později odsud psal do českých novin a časopisů jako například Venkov, Národní listy a další. Významným krokem bylo jeho působení, coby dopisovatele pro redakci Lidových

---

¹⁶⁶ Srov. Poděkování pozůstalých. *Písecké listy*, 1908, roč. 14, č. 14, s. 10.

¹⁶⁷ Srov. PRÁŠEK, J.; LUDVÍK, L. *Písecké ulice, náměstí, samoty a komunikace*, s. 90.

¹⁶⁸ Rozsáhlá korespondence, včetně rodinné je jako součást pozůstalosti Richarda Weintera uložena v Památníku národního písemnictví.

¹⁶⁹ Srov. KOTALÍK, J. Richard Weiner aneb mapování samoty stránku po stránce. *Otavín*, 2001, č. 4, s. 35.

¹⁷⁰ Srov. MRÁZ, Z. Literatura. In *Almanach: 750 let města Písku*, s. 235.

¹⁷¹ Srov. WEINER, R. *Sluncem svržený sok*, s. 156.

novin. Samostatně publikoval své básnické sbírky *Pták* a *Usměvavé odříkání*. Po vypuknutí první světové války se vrátil do Čech a očekával povolávací rozkaz. Zážitky z fronty, kde po mobilizaci trávil několik měsíců, vyústily v nervové zhroucení. Své dojmy nastínil ve sbírce povídek *Litice*. Při rekonvalescenci připravoval básně, které vyšly ve sbírce *Rozcestí*.¹⁷² Básní *Doma* odkryl čtenáři osobní vztah ke konkrétním místům svého rodiště.¹⁷³ Prozaickou tvorbu publikoval po první světové válce. V roce 1919 byla s povídkami *Škleb* otištěna kniha *Třásničky dějinných dnů* s reportážemi z tehdejšího pařížského společenského a kulturního dění.¹⁷⁴ Po návratu do Paříže zveřejnil další sbírky básní. Sbíрка *Mnoho nocí* je věnována Weinerově matce, která zemřela roku 1927.¹⁷⁵ Po další sbírce *Zátiší s kulichem, herbářem a kostkami* se stal členem umělecké skupiny *Le Grand Jeu*, která později zanikla. Básnická skladba *Mezopotámie* patří k nejvrcholnější autorově tvorbě.¹⁷⁶

Na počátku třicátých let se Weiner vrátil do Prahy, kde zemřel roku 1937 na rakovinu v podolském sanatoriu. Sourozenci mu splnili přání být pohřben na píseckém židovském hřbitově. Zde byl za účasti příbuzných a celé řady literátů (Ivan Olbracht, Eduard Bass, Vladislav Vančura) pochován pod prostým náhrobkem se jménem, životními daty a hebrejským textem tanceva s plastikou Smutku od sochaře Václava Vokálka.¹⁷⁷

Weinerův hrob zůstal na židovském hřbitově i v době devastace, kdy došlo k odvozu či rozkradení celé řady náhrobků. Vokálkova plastika našla v roce 1973 nové místo na Lesním hřbitově v Písku. V listopadu 1987 byla z iniciativy několika badatelů a díky výjimečnému povolení Židovské obce v Praze provedena exhumace Weinerových ostatků. Ty byly vyjmuty a podle židovských rituálů znovu pohřbeny. Pohřeb vedl tehdejší pražský vrchní rabín Daniel Mayer. O několik let později došlo k úpravě židovského hřbitova do pietního stavu.¹⁷⁸

Weiner svůj vztah k židovství nastínil v týdeníku *Národ* v letech 1918 – 1919. V článku *Kde je moje místo?*, navzdory svým typicky židovským sklonům, vyjádřil svůj

---

¹⁷² Srov. ZEMANOVÁ, B. *Písecká literatura a její autoři (od nejstarších dob až do současnosti)*, s. 47.

¹⁷³ Viz Příloha

¹⁷⁴ Srov. WEINER, R. *Sluncem svržený sok*, s. 163.

¹⁷⁵ Srov. Tamtéž, s. 166.

¹⁷⁶ Srov. KOTALÍK, J. Richard Weiner aneb mapování samoty stránku po stránce. *Otavín*, 2001, č. 4, s. 37.

¹⁷⁷ Srov. ZEMANOVÁ, B. *Písecká literatura a její autoři (od nejstarších dob až do současnosti)*, s. 46.

¹⁷⁸ Srov. PRÁŠEK, J. *Písecké XX. století*, s. 162.

nesouhlas s česko - židovským hnutím a *cítí se být Čechem a svého češství se nevzdá, ani si jej nedá vzít.*¹⁷⁹

Richard Weiner patří k významným rodákům města. Je po něm pojmenována jedna z městských ulic. Na třídě Národní svobody byla roku 2003 otevřena literární kavárna RW Café, v níž probíhaly první ročníky festivalu Židovské dny. Po uzavření kavárny je dnes Weinerovi věnována pozornost formou přednáškové či publikační činnosti. Zrodila se myšlenka věnovat v budoucnu připomínce tohoto rodáka prostor v písecké synagoze.

---

¹⁷⁹ Srov. MRÁZ, Z. Literatura. In *Almanach: 750 let města Písku*, s. 236.

Závěr

Písecká židovská komunita byla zaznamenána již ve 14. století. Její tehdejší postavení v Písku definovala privilegia panovníka Přemysla Otakara II. Statuta Judaeorum, které jeho nástupci potvrzovali. Vzhledem k tomu, že vedle těchto dokumentů do života Židů zasáhla nařízení Karla VI. a Marie Terezie, došlo k různým omezením, včetně povinného označování. Lepších podmínek dosáhli v době císaře Josefa II. K občanské rovnoprávnosti pro Židy však došlo až s rakouskou ústavou v roce 1848. Plné občanské rovnoprávnosti s ostatním obyvatelstvem monarchie se Židé dočkali roku 1867, což dokládá stěhování židovských rodin do města a jejich postupná asimilace. Založili zde celou řadu živností a podniků, zapojili se do veřejného života, kde působili jako členové různých spolků a institucí. Již v období Československé republiky přišla hospodářská krize. Ze strany nacistů vzniklo konečné řešení židovské otázky. Zbavili Židy téměř všech občanských práv, což následně vedlo ke koncentraci a většinové genocidě této komunity.

V případě mé otázky, jak skončila písecká židovská pospolitost koncem šedesátých let, jsem při zpracování tématu zjistil několik hlavních bodů. Co je třeba zmínit, šlo o dlouhodobý problém. Asimilovaní příslušníci židovské obce se stali spíše formálními členy a již v období první republiky začali se vznikem nových církví konvertovat, především ke křesťanství, případně došlo ke ztrátě víry, motivované přicházející antisemitskou ideologií. K nejvážnějšímu důvodu patřila pochopitelně deportace do Terezína a koncentračních táborů. Pokud někteří přežili, podstoupili restituce majetku a především nové přijetí do většinové společnosti, která jim o několik let později nepřála. Existovala možnost odejít do Izraele nebo emigrovat do jiných zemí. S absencí míst jako synagoga nebo židovský hřbitov se tak nemohla uskutečnit společná bohoslužba a pokud někdo ve městě zůstal věrný tradici, příslušel větším židovským obcím v Praze či Plzni.

Snaha o zachování památek, které byly adaptovány na jiné účely, se začala rozvíjet po roce 1989. Kolem tohoto úsilí dodnes vzniká řada skupin s různým zaměřením, jež spojuje zájem o židovskou tradici. Přesto po odborné stránce historie Židů v Písku patří spíše k okrajovým tématům. Vzhledem k dlouhodobé rekonstrukci synagogy se do budoucna počítá s důstojnou připomínkou této kultury. Navíc v Písku chybí památník obětem holokaustu.

Do budoucna lze předpokládat, že místa spojená se židovskou komunitou mohou sloužit nejen k zvýšení turistického ruchu, ale zároveň myšlenky setkání s „kořeny“ vlastní kultury.

Závěrem bych rád dodal, že náplň této kvalifikační práce se dotýká pouze jednoho z mnoha možných aspektů zkoumání židovské náboženské obce. Jak jsem uvedl, Písek na moderní, ucelenou monografii teprve čeká a lze předpokládat, že se téma s rostoucím zájmem odborné i laické veřejnosti stane v budoucnu předmětem systematického výzkumu, jenž by mohl obohatit nejen oblast regionální historie. Co je ale podstatné, mé výzkumné otázky byly, alespoň obecně, zodpovězeny. Nicméně kompletace zdrojů mi přinesla vedlejší otázky, které by mohly nad rámec tématu tuto problematiku doplnit v kvalifikačních pracích. Jde například o záležitost, zda a do jaké míry se židovské náboženské obce v Písku dotkl reformní judaismus. Kromě toho, dosud není ve zmíněném projektu Keshet zpracován židovský hřbitov. Nezasvěcení návštěvníci lokality by získali znalost o obsahu tamních epitafů a ucelenější obrázek o této kultuře. Přesto, že postupně odchází generace pamětníků, jejichž svědectví lze aplikovat pro metody orální historie, přichází pro badatele alespoň příležitost vytvořit objektivní a nezaujatý pohled na židovskou kulturu a její projev v historii.

Seznam použitých zdrojů

Literatura:

ADÁMEK, Jan; FRÖHLICH, Jiří; ČÍŽEK, Jiří. *Písek: Historický průvodce: Stručné dějiny města*. Druhé doplněné vydání. Písek: Nakladatelství a vydavatelství Jiří Čížek ve spolupráci s Prácheňským muzeem v Písku, 1995. ISBN 80-901940-0-1.

ALTOVÁ, Blanka a kolektiv. *Neklidná krajina vzpomínání: Konkurenční společenství paměti ve městě*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010. ISBN 978-80-88997-47-4.

Almanach: 750 let města Písku. Písek: Městský úřad, 1993. ISBN 80-85618-08-7.

BARTOŠ, Václav (odp. red.). *Prácheňské muzeum v Písku: Zpráva o činnosti za rok 1995*. Písek: Prácheňské muzeum v Písku, 1996.

BEZDĚKA, František Rudolf. *Královské město Písek. II. část*. 1887.

BÍLEK, Jiří. *Bílá místa české historie 3: 19. století (pro císaře pána a jeho slávu)*. Praha: Knižní klub, 2012. ISBN 978-80-242-3655-1.

ČERNOHORSKÝ, Jindra. *Neumlčení: Reportáže z let 1941-1942*. Písek: Zítfek, 1969.

ČERNÝ, Bohumil; ŠUP, Milan.; VAŠÍČEK, Petr. *Hilsneriáda (k stému výročí 1899 - 1999)*. Polná: Linda – Jan Prchal, 1999. 188 s. ISBN 80-238-6060-7.

FIEDLER, Jiří. *Židovské památky v Čechách a na Moravě*. Praha: Sefer, 1992. ISBN 80-900895-1-8.

GOLD, Hugo (ed.). *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart I*. Brünn [Brno]: Jüdischer Buch- und Kunstverlag, 1934.

GRÜNWARD, Moritz. *Zur Geschichte der jüdischen Gemeinden Písek und Mirotitz. Reichenberg [Liberec]*, 1885.

JEDLIČKOVÁ, Ludmila a kolektiv. *Čtení z Písku: Stručný literární bedekr*. Písek: Prácheňské muzeum v Písku; Městská knihovna Písek, 2013. ISBN 978-80-86193-42-7.

JÍŠA, Zdeněk. *Historie a současnost podnikání na Písecku*. Žehušice: Městské knihy, 2000. ISBN 80-902919-0-2.

KÁRNÝ, Miroslav; KÁRNÁ, Margita. *Tereziánské studie a dokumenty 1997*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0615-X.

MALÝ, Jaromír (ed.) *Paměti prof. K. Nigra: Písecké vzpomínky*. Písek: František Podhajský a spol., 1932.

MATZNER, Jan. *Královské město Písek: Průvodce městem a okolím, jakož i dějiny jeho*. Písek: Jaroslav Burian, 1898.

NEWMAN, Jaakov, SIVAN, Gavriel. *Judaismus od A do Z: Slovník pojmů a termínů*. Praha: Sefer, 1992. ISBN 80-900895-3-4.

PĚKNÝ, Tomáš. *Historie Židů v Čechách a na Moravě*. 1. vyd. Praha: Sefer, 1993. ISBN 80-900895-4-2.

PIXOVÁ, Jaroslava. *Stará Portyč a Pražské předměstí*. Písek: Prácheňské nakladatelství, 2013. ISBN 978-80-86566-56-6.

PIXOVÁ, Jaroslava. *Jak se žilo v Písku u Svatého Václava*. Putim: Blanice, 2015. ISBN: 978-80-905501-4-8.

PODLEŠÁK, Jan. (ed.) *Naše dny se naplnily: Z historie Židů v jižních Čechách*. České Budějovice: Klub přátel Izraele, 2002. ISBN 80-238-9881-7.

PRÁŠEK, Jiří; LUDVÍK, Lubor. *Písecké ulice, náměstí, samoty a komunikace*. Písek: J&M, 1998. ISBN: 80-86154-09-2.

PRÁŠEK, Jiří. *Písecké 2. tisíciletí*. Písek: J&M, 2000. ISBN 80-86154-24-6.

PRÁŠEK, Jiří. *Písecké XX. století*. Písek: J&M, 1999. ISBN 80-86154-18-1.

PŘIBÁŇOVÁ, Svatava. *Hádanka života: Dopisy Leoše Janáčka Kamile Stösslové*. Praha: Opus Musicum, 1990. ISBN 80-900314-0-4.

PUTÍK, Alexandr. *Dějiny Židů v českých zemích v 10.-18. století*. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2015. ISBN 978-80-87366-48-6.

ROZKOŠNÁ, Blanka; JAKUBEC, Pavel. *Židovské památky Čech: Historie a památky židovského osídlení Čech*. Brno: ERA group, 2004. ISBN 80-86517-64-0.

RYBÁK, Josef *Kouzelný proutek*. Praha: Československý spisovatel, 1968.

SEDLÁČEK, August. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II.: Od zřízení král. úřadu*. Druhé autentické vydání. Písek: František Podhajský v Písku, 1930.

SCHULZ, Milan. *Hledání ztraceného času, aneb, Co jsem nezapomněl*. Praha: Torst, 2012. ISBN 978-80-7215-432-6.

VESELSKÁ, Dana; VESELSKÁ, Magda. *Druhý život českých svitků Tóry: České svitky Tóry v Memorial Scrolls Trust v Londýně a Židovském muzeu v Praze*. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2006. ISBN 80-86889-41-6.

VOTAVA, Karel (ed.) *Písecká čítanka 2. díl*. Písek: Okresní knihovna v Písku, 1981.

WEINER, Richard. *Sluncem svržený sok*. Praha: Československý spisovatel, 1989.

ZEMANOVÁ, Blanka. *Písecká literatura a její autoři (od nejstarších dob do současnosti)*. Písek: J&M, 2005. ISBN 80-86154-57-2.

Periodika:

Českobudějovický deník. Ročník 2015.

Jihočeský kurýr. Ročník 2007.

Národní politika. Ročník 1899.

Písecké listy. Ročník 1908

Písecké postřehy. Ročník 2007.

Písecký deník. Ročník 2009.

Písecký zpravodaj. Ročník 1965.

Otavan. Ročník 1888.

Otavín: Revue Písku, Písecka, Prácheňska. Číslo 1/2000 a 4/2001.

Věstník židovských náboženských obcí. Ročník 1952.

Prameny:

Státní okresní archiv Písek, fond Archiv města Písek, kniha 310, Jak vypadal Písek po roce 1820 (Pamětní kniha Marie Axamitové).

Státní okresní archiv Písek, fond Četnická stanice Písek, Evidence osob židovské národnosti v okrese Písek, kartotéka (1940), inv. č. 12, sign. IIB/1, kart. 1.

Státní okresní archiv Písek, fond Okresní úřad Písek I., inv. č. 1825, Sčítání lidu z roku 1900, Písek – Vnitřní město (čp. 83-115).

Státní okresní archiv Písek, fond Sbirka – Miscelanea, kart. 13, sign. 251, Kopie materiálů ze soukromého archivu společnosti Matana a. s. týkající se prodeje bývalé synagogy v Písku (poškození, krádeže, opravy, zrušení).

Webové odkazy:

CIBULOVÁ VOKATÁ, J.; ZAHRADNÍKOVÁ, A. Synagoga v Písku bude chátrat dál. Židovská obec peníze na opravu nedostane. *Český rozhlas*. [online]. [cit. 2016-12-20]. Dostupné na WWW: http://www.rozhlas.cz/cb/zpravodajstvi/_zprava/synagoga-v-pisku-bude-chatrat-dal-zidovska-obec-penize-na-opravu-nedostane--1480540.

ČAPKOVÁ, K. Židé v první Československé republice. *Holocaust.cz*. [online]. Poslední změna 3. 5. 2013 [cit. 2016-12-15]. Dostupné na WWW: <http://www.holocaust.cz/dejiny/konecne-reseni-zidovske-otazky/zide-v-ceskych-zemich-a-konecne-reseni-zidovske-otazky/zide-v-prvni-ceskoslovenske-republice/>

Čtení z Písku. [online]. [cit. 2016-12-22]. Dostupné na WWW: <http://www.ctenizpisku.cz/>.

Encyklopedie židovských obcí, sídlišť a památných míst na území ČR. *Židovské muzeum v Praze*. [online]. [cit. 2016-12-20]. Dostupné na WWW: <http://www.jewishmuseum.cz/sbirky-a-vyzkum/veda-a-vyzkum/dokumentace-zidovskych-obci/>.

Hilsnerova aféra. *Masarykova společnost*. [online]. 6. 1. 2017. [cit. 2017-01-06]. Dostupné na WWW: <http://masarykovaspolecnost.cz/zivotopis/hilsnerova-afera>.

Historie. *Střední průmyslová škola, Klatovy*. [online]. [cit. 2017-01-05]. Dostupné na WWW: <http://klatovynet.cz/spskt/historie.asp>.

Historie města. *Oficiální turistický portál města Písek*. [online] [cit. 2017-01-05]. Dostupné na WWW: <http://www.pisek.eu/historie-mesta/ds-1053>.

Katalog sbírek. *Židovské muzeum v Praze* [online]. [cit. 2017-01-02]. Dostupné na WWW: http://collections.jewishmuseum.cz/index.php/Browse/modifyCriteria/facet/place_facet/id/5006/mod_id/0.

KOLÁŘOVÁ, L. Židovská synagoga se dočká využití. *Písecký deník* [online]. 21. 1. 2009 [cit. 2016-12-29]. Dostupné na WWW:

http://pisecky.denik.cz/zpravy_region/pi_20090121synagoga.html.

LOWENSTEIN, C. Memorial Torah. *Congregation Shalom Aleichem*. [online]. [cit. 2016-12-02] Dostupné na WWW:

http://www.shalomaleichem.com/index_files/Page393.htm.

Matana a. s. *Správa nemovitostí, péče pro židovské památky*. [online]. [cit. 2017-01-02]. Dostupné na WWW: <http://www.matana.cz/>.

Memorial Scrolls Trust. [online]. [cit. 2016-12-02] Dostupné na WWW:

<http://www.memorialscrollstrust.org/>.

Norimberské zákony (1935). *Holocaust.cz*. [online]. 26. 9. 2011 [cit. 2016-12-15].

Dostupné na WWW: <http://www.holocaust.cz/dejiny/udalosti/norimberske-zakony-1935/>.

Omezení styku mezi obyvatelstvem nežidovským a židovským v Písku. *Holocaust.cz*.

[online]. Poslední změna: 2. 4. 2014 [cit. 2016-12-15]. Dostupné na WWW:

<http://www.holocaust.cz/databaze-dokumentu/dokument/121694-omezeni-styku-mezi-obyvatelstvem-nezidovskym-a-zidovskym-v-pisku/>.

Písecká synagoga dostane 40 milionů, její obnova jde do finále. *Českobudějovický*

deník. [online]. 14. 1. 2015 [cit. 2016-12-15]. Dostupné na WWW:

http://ceskobudejovicky.denik.cz/kultura_region/pisecka-synagoga-dostane-40-milionu-jeji-obnova-jde-do-finale-20150113.html.

ROSEN, K. Turn and return again. *Kol HaEmek*. [online]. [cit. 2016-12-02] Dostupné na

WWW: http://www.kolhaemek.org/torah_history.htm.

SEDLÁK, P. Obnovování a organizace židovských náboženských obcí v českých

zemích po druhé světové válce. *Federace židovských obcí v ČR*. [online]. [cit. 2016-12-

15]. Dostupné na WWW: <https://www.fzo.cz/o-nas/historie/>.

Stav dokumentace. *Chewra (projekt Keshet)* [online]. [cit. 2016-12-29] Dostupné z: <http://www.chewra.com/keshetnew/kweb/kategorie.aspx?kid=178>.

Synagogální hodiny. Sbírký – kulturní dědictví on-line. [online]. [cit. 2016-12-18].

Dostupné na WWW:

[http://www.esbirky.cz/predmet/49494?searchParams={%22filter%22%3A{%22keywords%22%3A\[%22synagog\u00e1n\u00ed%22%2C%22hodiny%22\]}%2C%22order%22%3A%22relevance%22%2C%22itemsPerPage%22%3A24%2C%22path%22%3A%22eJyLrlbKS8xNVbJSCospNTBISynOSU3JrlQoqkzOyAGJpFpm5CtkAAXBHMM8MJWipKOUk5mXDdQWow%2BSTCyJ0QdrSY3RL6uEmGGfnVpZnl%2BUUmxbXJmXmJ6frupsrOpomJMHpl20M%2FJTMvMq1YAqUotsi1JzUssS85JTIWpjAdHVM50%3D%22}&sequencePointer=0](http://www.esbirky.cz/predmet/49494?searchParams={%22filter%22%3A{%22keywords%22%3A[%22synagog\u00e1n\u00ed%22%2C%22hodiny%22]}%2C%22order%22%3A%22relevance%22%2C%22itemsPerPage%22%3A24%2C%22path%22%3A%22eJyLrlbKS8xNVbJSCospNTBISynOSU3JrlQoqkzOyAGJpFpm5CtkAAXBHMM8MJWipKOUk5mXDdQWow%2BSTCyJ0QdrSY3RL6uEmGGfnVpZnl%2BUUmxbXJmXmJ6frupsrOpomJMHpl20M%2FJTMvMq1YAqUotsi1JzUssS85JTIWpjAdHVM50%3D%22}&sequencePointer=0).

The Czech connection. *Colchester and District Jewish community*. [online]. [cit. 2016-12-02] Dostupné na WWW: <http://www.cdjc.org.uk/gallerystrakonice.shtml>.

The Daily Gazette article printed April 13, 1991: Leaders Back Czech Appeal for Synagogue. *Congregation Gates of Heaven*. [online]. [cit. 2016-12-02] Dostupné na WWW:

<http://www.cgoh.org/images/PDFs/news%20paper%20article%20restore%20bohemian%20syn.pdf>.

Transport Ez-St_20. *Holocaust.cz* [online]. 2. 4. 2014 [cit. 2016-12-20]. Dostupné na WWW: <http://www.holocaust.cz/transport/188-ez-st-20-pisek-terezin/>.

West Point Revisited: The Jewish Chapel – Part Two. *Pressvision's Blog*. [online].

3. 6. 2012 [cit. 2016-12-02] Dostupné na WWW:

<https://pressvision.wordpress.com/2012/06/03/west-point-revisited-the-jewish-chapel-part-two/>.

Židovské památky. *Oficiální turistický portál města Písek* [online]. 3. 9. 2014 [cit. 2017-01-10] Dostupné na WWW: <http://www.pisek.eu/zidovske-pamatky/d-1040>.

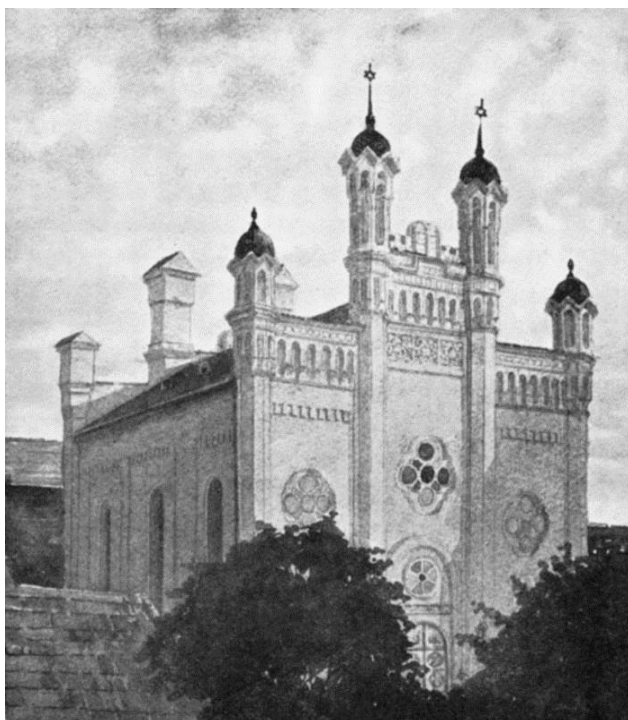

Seznam příloh

1. Historické vyobrazení synagogy podle obrazu prof. V. Valchy.
2. Pohled na západní průčelí synagogy
3. Text čtvrtého verše stého žalmu a datace opravy synagogy z roku 1909
4. Pohled na svatostánek synagogy ze třicátých let minulého století
5. Současný stav interiéru synagogy - hlavní modlitební sál
6. Současný stav interiéru synagogy – restaurování výmalby
7. Novodobá vstupní brána židovského hřbitova v Písku
8. Židovský hřbitov v Písku
9. Náhrobek hodináře Josefa Vogla
10. Detail žehnajících rukou
11. Bývalý rabínský dům a židovská škola
12. Pohled na papírnu M. Spitze
13. Portrét básníka Richarda Weinera
14. Část básně Doma ze sbírky Rozcestí
15. Hrob Richarda Weinera na Lesním hřbitově v Písku

Přílohy

1. Historické vyobrazení synagogy podle obrazu prof. V. Valchy.¹⁸⁰

2. Pohled na západní průčelí synagogy¹⁸¹

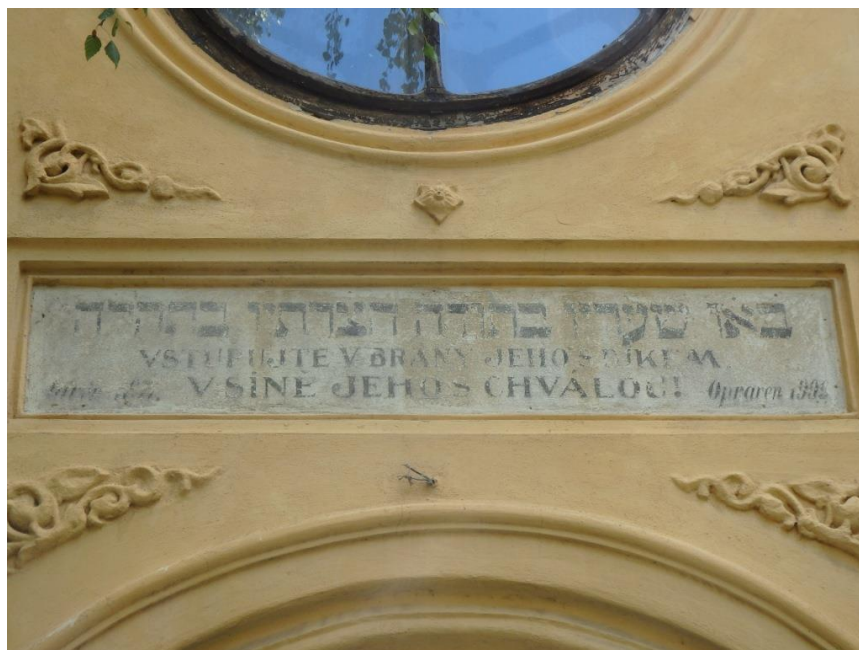

---

¹⁸⁰ Převzato z SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II.: Od zřízení král. úřadu*, s. 457.

¹⁸¹ Soukromý archiv autora

Obr. 3 Text čtvrtého verše stého žalmu a datace opravy synagogy z roku 1909
(Soukromý archiv autora)

Obr. 4 Pohled na svatostánek synagogy ze třicátých let minulého století
(Foto Bohumil Javůrek)

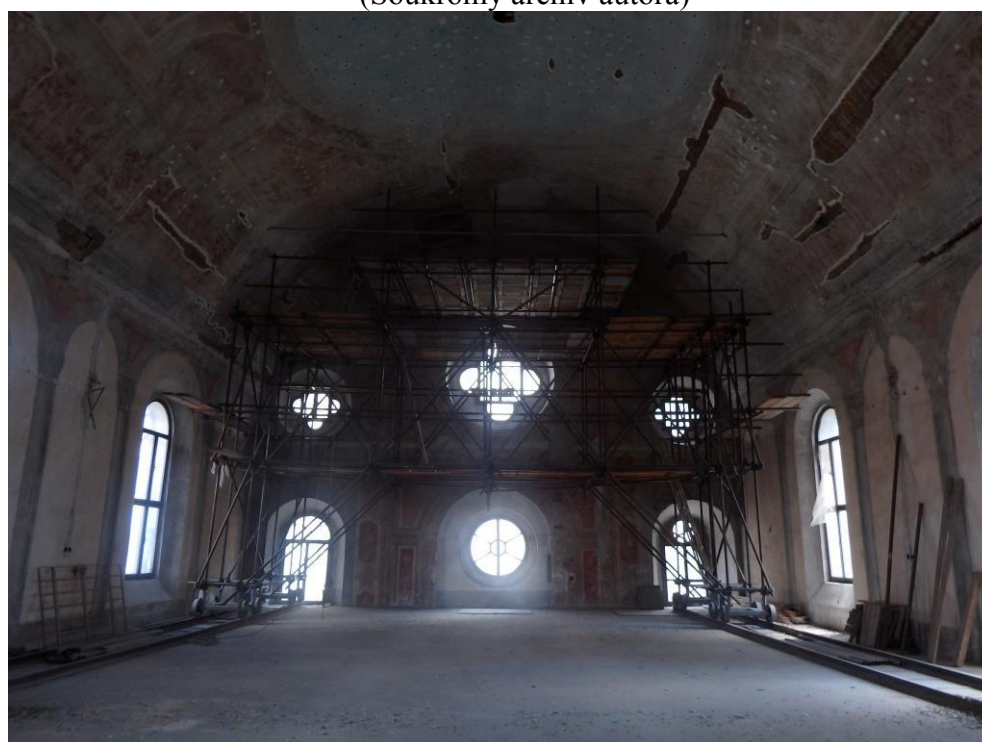

Obr. 5 Současný stav interiéru synagogy - hlavní modlitební sál (Soukromý archiv autora)

Obr. 6 Současný stav interiéru synagogy – restaurování výmalby (Soukromý archiv autora)

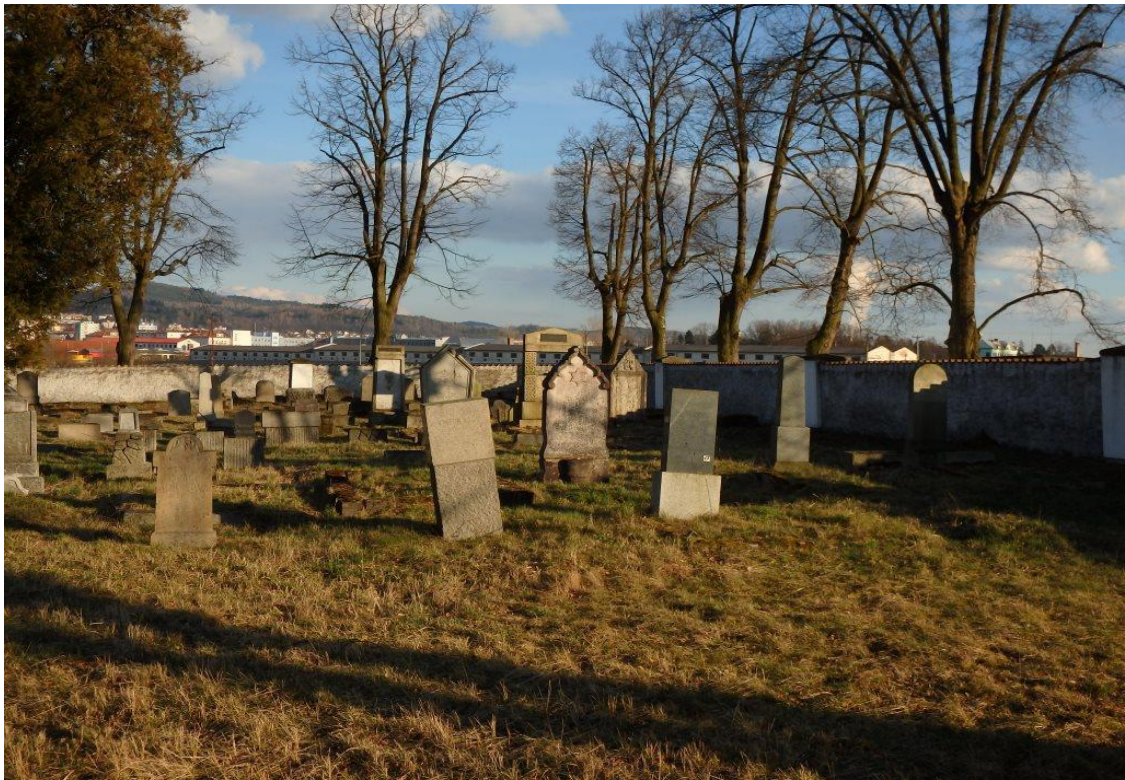

Obr. 7 Novodobá vstupní brána židovského hřbitova v Písku
(Soukromý archiv autora)

Obr. 8 Židovský hřbitov v Písku
(Osobní archiv autora)

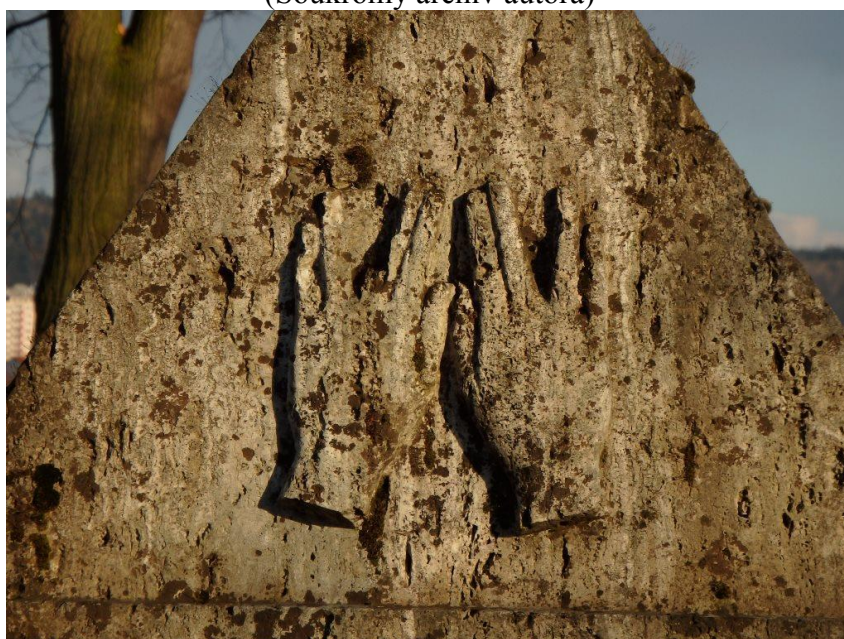

Obr. 9 Náhrobek hodináře Josefa Vogla
(Soukromý archiv autora)

Obr. 10 Detail žehnajících rukou
(Soukromý archiv autora)

Obr. 11 Bývalý rabínský dům a židovská škola
(Soukromý archiv autora)

Obr. 12 Pohled na papírnu M. Spitze (Archiv Prácheňského muzea)¹⁸²

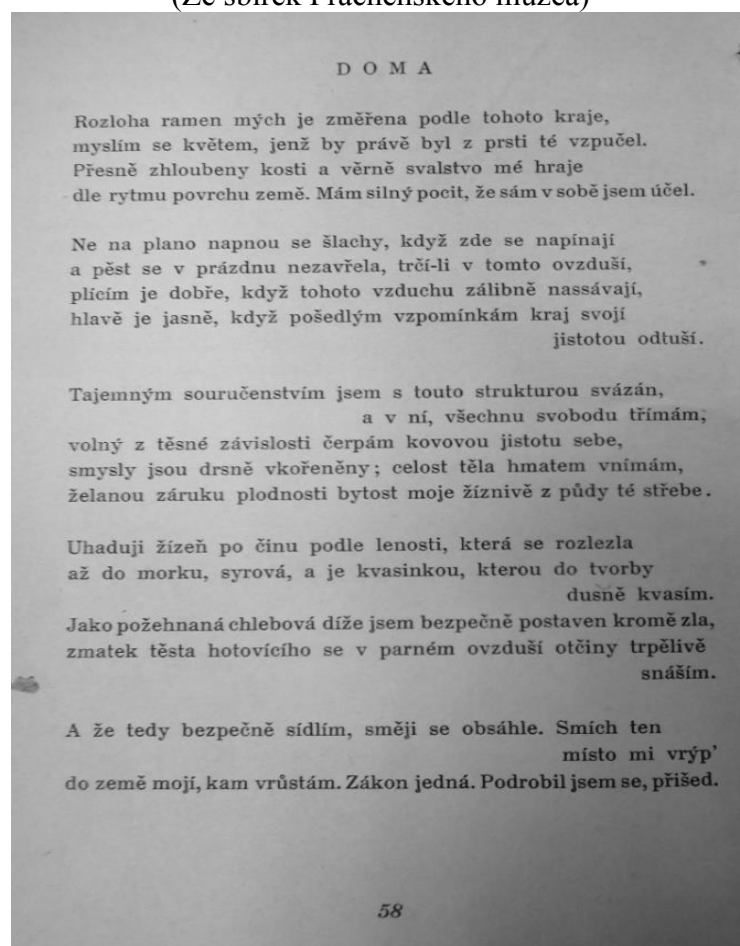

¹⁸² Převzato z: <http://koda.kominari.cz/?action=fotka&id=10631>.

Obr. 13 Portrét básníka Richarda Weinera¹⁸³

Obr. 14 Část básně Doma ze sbírky Rozcestí
(Ze sbírek Prácheňského muzea)

¹⁸³ Převzato z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a8/Richard_Weiner.jpg.

Obr. 15 Hrob Richarda Weinera na Lesním hřbitově v Písku
(Soukromý archiv autora)

ABSTRAKT

MOTYKA, J. Židovská náboženská obec Písek, České Budějovice, 2017. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. Vedoucí práce Mgr. Martin Klapetek, Ph.D.

Klíčová slova: Písek, Židé, Synagoga, Šoa

Práce se zabývá historií židovské komunity v Písku od období středověku až do konce šedesátých let 20. století. První kapitola se zabývá židovskou obcí v Písku. Začíná historiografií tématu, pokračuje historií města a základ tvoří historie Židů v jednotlivých historických epochách. Druhá kapitola se zabývá místy. Je uvedena synagoga a její rekonstrukce. Speciální téma je osud píseckých svitků Tóry. Je zde také popsán židovský hřbitov a rabínský dům, kde sídlil synagogální sbor. Třetí kapitola popisuje známé osobnosti písecké židovské obce. Můžeme se dozvědět o životě Israela Kohna, továrníka Marka Spitze a básníka Richarda Weinera.

ABSTRACT

Keywords: Písek, Jews, Synagogue, Shoah

The bachelor thesis deals with the history of Jewish community in Písek from the earliest settlement until the end of 60s of the twentieth century.

The first chapter deals with the history of the Jewish community in Písek. It starts with historiography of the topic, continues with history of the town and main topic is history of the Jewish community in historical eras. The second chapter deals with the places. The most famous is synagogue with the renovation. The special topic is story of Torah Scrolls from Písek. Described was also Písek Jewish cemetery and rabbi house where settled Jewish community after world war II. The third chapter describes well-known people of Písek Jewish community. We can learn about biography of Israel Kohn, owner of paper factory Marek Spitz and poet Richard Weiner.